

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

«ΩΣΤΕ ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ Ο ΠΑΡΑΞΕΝΟΣ Ε;!»(ΜΙΧΑΗΛ ΣΥΡΜΩ)ΚΑΙ «Ο
ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΤΡΙΚΕΡΑΤΩΨ ΦΟΒΑΤΑΙ;»(ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΒΑΓΓΕΛΗΣ). Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗΣ
ΑΦΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΗΛΙΚΙΑΣ.

«I'm the weird one ey? » (Michael Syrmw) and «Is the true Triceratops
afraid? » (Iliopoulos Baggelis). The concept of being different through
creative writing and digital narrative activities for kindergarten children
and first grade students

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΠΑΠΑΔΩΡΟΘΕΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΑΕΜ:2774

**ΕΠΟΠΤΗΣ: ΚΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, Η. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ**

**Β'ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ: ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ**

ΦΛΩΡΙΝΑ , ΜΑΙΟΣ 2017

Περιεχόμενα

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
II. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
1. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ.....	7
1.1 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ	7
1.2 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ	8
1.3 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	10
1.4 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	11
1.5 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΣΤΗ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.	13
2. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	17
2.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Τ.Π.Ε.....	17
2.2 Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	17
2.3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	24
2.4 ΒΗΜΑΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	25
2.5 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	26
3. ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	29
3.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	29
3.2 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	29
3.3 ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	32
4. ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ Τ.Π.Ε ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	35
5. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ.....	36
5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	43
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	45

Ι.ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η προσέγγιση της έννοιας της διαφορετικότητας μέσα από εκπαιδευτικές δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής με τη βοήθεια των «Σύγχρονων Τεχνολογιών» και πιο συγκεκριμένα της ψηφιακής αφήγησης. Ο κλάδος της Δημιουργικής Γραφής αποτελεί κάτι καινούριο για το εκπαιδευτικό σύστημα, τα τελευταία χρόνια έκανε την εμφάνιση του σε αυτό. Μέσα από τη Δημιουργική Γραφή καλλιεργείται και αναπτύσσεται η δημιουργικότητα των παιδιών, ο προφορικός λόγος ,τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν την άποψη τους ελεύθερα. Η λογική της είναι τέτοια, που δεν έχει περιορισμούς και ηθικούς φραγμούς με αποτέλεσμα, το παιδί να μην νιώθει το άγχος ή την αποδοκιμασία για τις απαντήσεις που επρόκειτο να δώσει στον εκπαιδευτικό του. Ακόμη, πέρα από τη Δημιουργική Γραφή χρησιμοποιούνται και οι Σύγχρονες Τεχνολογίες με σκοπό η εκπαιδευτική διαδικασία να ανταποκρίνεται στη σύγχρονη πραγματικότητα και τα παιδιά να εξοικειωθούν με τη χρήση του υπολογιστή. Ο συνδυασμός της Δημιουργικής Γραφής και της ψηφιακής αφήγησης στις δραστηριότητες έχει σκοπό να προβληματίσει τα παιδιά της προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας σχετικά με την έννοια της διαφορετικότητας. Ακόμη, σκοπός των δραστηριοτήτων είναι οι μαθητές να παρατηρήσουν και να αναλύσουν τα φαινόμενα αποκλεισμού προς το διαφορετικό που συμβαίνουν στα πλαίσια του σχολείου, έτσι ώστε αυτά να εκλείψουν. Επιπλέον, οι δραστηριότητες έχουν σκοπό να ψυχαγωγήσουν τους μαθητές για να νιώσουν ευχάριστα, δημιουργικά και να εισάγουν τις Τεχνολογίες των Πληροφοριών και της Επικοινωνίας στη καθημερινότητα τους.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ : διαφορετικότητα, δημιουργική γραφή, Τ.Π.Ε , ψηφιακή αφήγηση

Abstract

The main subject of the following dissertation is the approach to the meaning of diversity though educational activities of creating writing with the help of « Current Technologies» and more specifically of the digital narration. The field of creative

writing is a new tool for the educational system, since it has been used in the last few years. The field of creative writing helps students to cultivate and improve their creativity, their verbal speech, their ability to express themselves freely. Its logic is such that has no limitation and moral barrier and as a result the child does not feel nervous and criticized for his answers. Moreover, apart from creative writing, Current technologies are used in order to make the educational procedure responsive to our reality and to make children conversant with the use of computers. The combination of creative writing and digital narration aim to challenge the per-school and preschool children to think about the meaning of diversity . Also, to make them to consider and analyze foreclosure effects in schools, so these can be eliminated. Lastly, these activities are design to entertain and educate children at the same time in order to make them feel pleasant, creative and to inaugurate Information Technology and Communication Technology in our daily life.

Key words: diversity, creative writing, Information Technology and Communication Technology, digital narration.

II. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε όλο τον κόσμο υπάρχουν πολλές μορφές διακρίσεων οι οποίες διαιρούν τις κοινωνίες. Στη σύγχρονη εποχή κυριαρχεί το αίσθημα της ξενοφοβίας με ακραίες αντιδράσεις με αποτέλεσμα να καταπατούνται ανθρώπινα δικαιώματα. Η ξενοφοβία αυτή έφερε στο προσκήνιο και άλλες διακρίσεις, θύματα ήταν άτομα ή ομάδες ανθρώπων που θεωρούνται διαφορετικοί λόγω της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, της εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, της περιουσιακής κατάστασης, της αναπηρίας ή του σεξουαλικού προσανατολισμού. Η περιθωριοποίηση των διαφορετικών ανθρώπων ξεκινάει από τις πρώτες σχολικές τάξεις και το τελευταίο καιρό έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις. Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από την έρευνα που πραγματοποίησε η ΚΑΠΑ Research A.E για λογαριασμό του ελληνικού παραρτήματος της UNISEF. Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε το 2001, σε 2.343 άτομα με τη μορφή συνεντεύξεων τόσο στη Θεσσαλονίκη όσο και στην Αθήνα. Καταγράφηκαν οι απόψεις, ο βαθμός αποδοχής και ανοχής των παιδιών, των εκπαιδευτικών και των γονέων σχετικά με τη διαφορετικότητα και τη ξενοφοβία.(ΚΑΠΑ RESEARCH-UNISEF, 2001). Το φαινόμενο της απόρριψης του διαφορετικού χρειάζεται να εξαλειφθεί για μία ενωμένη κοινωνία. Αρχικά από το εκπαιδευτικό σύστημα διότι αυτό είναι το οποίο προετοιμάζει τους αυριανούς πολίτες. Τα μέσα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη εργασία για την ευαισθητοποίηση των παιδιών πάνω στην αποδοχή της διαφορετικότητας για να μην αντιλαμβάνονται τη κοινωνία διαχωριστικά είναι η δημιουργική γραφή και η τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνίας.

Η Δημιουργική Γραφή είναι ένας αυτόνομος εκπαιδευτικός κλάδος με καινοτόμες ιδέες ο οποίος κατάφερε να ενταχθεί στην ελληνική εκπαίδευση μόλις τα τελευταία χρόνια. Παρόλο που από πολλούς αμφισβητήθηκε η εκπαιδευτική της διαδικασία τα αποτελέσματα της διδασκαλία της μαρτυρούν το αντίθετο καθώς είναι θεαματικά. Η εκπαιδευτική αυτή διαδικασία επιστρατεύει τη φαντασία, τη δημιουργικότητα και την αυτοέκφραση των παιδιών. Ακόμη, είναι τελείως αντίθετη με τη καθοδηγούμενη διδασκαλία, όλες οι απαντήσεις επιβραβεύονται κι αυτό προσφέρει μια ελευθερία έκφρασης για το μαθητή. (Βακάλη Α., Ζωγράφου-Γσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Γ., 2013)

Εστιάζοντας την προσοχή μας στη σύγχρονη πραγματικότητα παρατηρείται ότι τα παιδιά από την προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία δέχονται καθημερινώς τα ερεθίσματα της τεχνολογίας. Η ανάπτυξη και η εξέλιξη της είναι ραγδαία, γι αυτό και η ενημέρωση για την ορθή χρήση των Σύγχρονων Τεχνολογιών αποτελεί ανάγκη των παιδιών. Ο υπολογιστής και γενικότερα τα Τ.Π.Ε έχουν σημαντική θέση στη καθημερινότητα τους, όμως χρειάζεται να αξιοποιείται με σκοπό την εκπαίδευση και την πληροφόρηση τους μέσα στα σχολικά πλαίσια. Προσπάθειες για την ένταξη των Τ.Π.Ε στην εκπαίδευση γίνονται από την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση με στόχο η διδασκαλία να γίνει πιο ευχάριστη και διασκεδαστική έτσι ώστε να κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών. Τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και γενικότερα η εκπαίδευση οφείλει να εξελίσσεται και να ανταποκρίνεται στη σύγχρονη πραγματικότητα. (Τζαβάρα, Α., Κόμης, Β., 2003) Οι δραστηριότητες, λοιπόν, επικεντρώθηκαν στη ψηφιακή αφήγηση η οποία αποτελεί ένα εναλλακτικό τρόπο προσέγγισης των παιδικών βιβλίων για να μην αποσπάται η προσοχή των παιδιών κατά την ακρόαση. Επομένως, το θέμα επιλέχθηκε με αφορμή όλα τα παραπάνω καθώς η έννοια της διαφορετικότητας, η δημιουργική γραφή και τα Τ.Π.Ε αποτελούν σημαντικά στοιχεία για τα εκπαιδευτικά δεδομένα. (Σεραφείμ, Κ., Φεσάκης, Γ., 2010)

1.ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

1.1 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ

Ο προσδιορισμός του όρου Δημιουργική Γραφή αντιμετωπίζει προβλήματα εννοιολογικής ασάφειας , μιας και είναι η απόδοση στην ελληνική γλώσσα του αγγλοσαξονικού όρου « Creative Writing». Η προσπάθεια ερμηνείας του προσφέρει ποικίλες σημασίες, οι οποίες μπορεί να είναι : «πεδίο συγγραφικών δραστηριοτήτων, τέχνη της λογοτεχνικής συγγραφής, βιωματική εκπαιδευτική μέθοδο για την διδασκαλία της Λογοτεχνίας και της λογοτεχνικής γραφής, μορφή ψυχικής εκτόνωσης και τρόπο ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης, πανεπιστημιακό γνωστικό αντικείμενο κ.α.» (Καρακίτσιος, 2012).

Η πρακτική εφαρμογή της Δημιουργικής Γραφής θα μπορούσε να οριοθετηθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς ως ένας αυτόνομος επιστημονικός κλάδος ασχολείται με την τέχνη της συγγραφής, με τις όποιες-πολύ στενά συνδεδεμένες, ομολογουμένως- προεκτάσεις της (γλωσσικές, αναγνωστικές, ψυχοθεραπευτικές κ.τ.λ.) . Μάλιστα, οι υποστηρικτές της διδασκαλίας αυτής θεωρούν ότι αναφέρεται σε οποιοδήποτε γράψιμο είναι «δημιουργικό, π.χ. πρωτότυπο, αντισυμβατικό, εκφραστικό και που μοιάζει , πολλές φορές να εναντιώνεται στην επίσημη Λογοτεχνία» (Dawson, 2005) κι όχι στη παραγωγή κάποιου λογοτεχνικού έργου. Ο Dawson, λοιπόν, χωρίζει τη Δημιουργική Γραφή σε τέσσερις επιμέρους άξονες :

- ✓ Τη δημιουργική προσωπική έκφραση (creative self-expression)
- ✓ Το γραμματισμό (literacy)
- ✓ Την τεχνική (craft)
- ✓ Την μελέτη εκ των ένδον (reading from the inside)

Τέλος, σύμφωνα με την Ντιούδη (2012:16) η Δημιουργική Γραφή θα ήταν δυνατόν να ενταχθεί:

1) «στο χώρο της Φιλολογίας ως λογοτεχνική γραφή, ως τέχνη της συγγραφής και ως λογοτεχνική θεραπεία της ανάγνωσης

2) στο χώρο τη Παιδαγωγικής ως εκπαιδευτική μέθοδος διδασκαλίας της Λογοτεχνίας και της Γλώσσας

3) στο χώρο της Ψυχολογίας, ως θεραπευτική μέθοδος».

Επομένως, δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεχτός ορισμός για τη Δημιουργική Γραφή, με αυτό όμως με το οποίο θεωρούν πολλοί ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένη , όπως και προαναφέρθηκε είναι η λογοτεχνική συγγραφή. Μέσα από την οποία καλλιεργείται και αναπτύσσεται η ποιητική λειτουργία του λόγου και η δημιουργική έκφραση του ατόμου. Η συγγραφή, γενικότερα, οποιουδήποτε είδους συμβάλλει στη σωτηρία της ψυχής του ατόμου, όπως έχει υποστηριχθεί κι από το δάσκαλο της κλασικής Ψυχανάλυσης Freud. Γι αυτό και η Δημιουργική Γραφή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα ψυχοθεραπευτικό μέσο.(Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013)

Μία άλλη ιδιαίτερη άποψη που συναντάμε είναι ότι η Δημιουργική Γραφή παρουσιάζει κοινά δεδομένα με τη διασκέδαση, συνδέεται σαφέστατα με δεξιότητες και λειτουργίες που συναντώνται στο παιχνίδι όπως είναι η αίσθηση της περιπέτειας, της φαντασίας, του πειραματισμού, της περιέργειας. (Καραγιάννης, 2010). Όταν οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες εμπεριέχουν αυτά τα στοιχεία κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών και το κλίμα της διαδικασίας της διδασκαλίας γίνεται διασκεδαστικό τόσο για τους μαθητές όσο και για τον εκπαιδευτικό.

1.2 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Η ιστορία της Δημιουργικής Γραφής ξεκινά από την αρχαία Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα από την Αθήνα με πρωτοστάτη τον Αριστοτέλη και το έργο του «Περὶ ποιητικής» (384-322 π.Χ). Οι αρχαίοι όταν αναφερόταν στη ποιητική παραγωγή την παρομοίαζαν ως «μίμηση», επηρεασμένοι από τον Αριστοτέλη και το Πλάτωνα. Ο Αριστοτέλης διδάσκει στους μαθητές του τη τέχνη της ποιητικής δημιουργίας. Οι συμβουλές του αφορούν τη σύνθεση των ποιητικών δραμάτων σχετικά με το τι να αναζητήσουν, τι είναι αυτό το οποίο θα ήταν καλό να αποφύγουν, το αποτέλεσμα στο οποίο πρέπει να στοχεύουν τέτοια είδους κείμενα , τα μέσα που θα τους βοηθήσουν να το πραγματοποιήσουν, το πώς η επίτευξη των στόχων προσδιορίζει και καθορίζει την μορφή του δραματικού κειμένου, αλλά και ποιες ελλείψεις μπορούν να οδηγήσουν έναν δραματουργό σε μια αποτυχία. (Κωτόπουλος, 2012). Ο Αριστοτέλης στη διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής θέτει ένα ηθικό σκοπό ο οποίος

διασώζεται μέσα από τις σύγχρονες πρακτικές της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το *Beyond the Writers' Workshop (2001)* της Carol Bly το οποίο περιέχει ένα «ηθικό κώδικα».

Στον αγγλοσαξονικό χώρο έχουν γίνει αρκετές μελέτες για τις απαρχές της Δημιουργικής Γραφής, μία από τις πιο γνωστές είναι το έργο του Myers *The Elephants Teach: Creative Writing Since 1880 (2006)*. Σύμφωνα με το Myers στα αμερικάνικα Πανεπιστήμια κατά τη δεκαετία 1870-1880 έγινε αναμόρφωση του μέχρι τότε ισχύοντος προγράμματος, με την εισαγωγή νέου μαθήματος με τον τίτλο «Σύνθεση Λόγου» το οποίο εστίαζε στην αυτοέκφραση και τη φαντασία του ατόμου και περιείχε ασκήσεις γραφής για την κριτική κατανόηση «μέσα από την άσκηση της λογοτεχνικής πρακτικής». Αξίζει να σημειωθεί ότι στο πανεπιστήμιο του Harvard υπήρχε από το 1870. (Myers, 2006)

Η ένταξη της Δημιουργικής Γραφής ως σύγχρονος επιστημονικός κλάδος γίνεται στο Πανεπιστήμιο της Iowa το 1930. Επηρεάστηκε από τις αρχές της Νέας Κριτικής και ταυτίστηκε με την άποψη ότι δεν μπορεί να διδαχθεί η συγγραφή αλλά μπορεί να αναπτυχθεί το ταλέντο. (Dawson, 2005). Μερικά χρόνια αργότερα, 1992, γίνεται γνωστό ότι τόσο στη βρετανική Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση όσο και στα Πανεπιστήμια κάνει την εμφάνισή του ένα νέο, γι αυτούς, γνωστικό αντικείμενο με καταγωγή από την Αμερική. Και κάπως έτσι η Δημιουργική Γραφή εξαπλώνεται και κατακτά την ακαδημαϊκή κοινότητα. (Κωτόπουλος, 2012) Τα μαθήματα της αυξάνονται σε πανεπιστημιακό επίπεδο αλλά την ίδια αύξηση σημειώνουν και τα Μεταπτυχιακά της. Τα τελευταία χρόνια τη συναντάμε σε όλο και περισσότερα Πανεπιστήμια της Ευρώπης. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα συναντάμε από το 2008 στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών με Επιστημονικά υπεύθυνο τον αείμνηστο ποιητή και πανεπιστημιακό Μίμη Σουλιώτη. Αξίζει να σημειωθεί ότι στη Κύπρο ήδη από το 2012-13 η «Δημιουργική Γραφή» είναι μέρος του Αναλυτικού Προγράμματος της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κι αυτό είναι ένα βήμα για την ένταξη της ως αυτόνομο μάθημα και στην Ελλάδα. (Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013, σ. 30-31)

1.3 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σχετικά με το κομμάτι της εκπαίδευσης της Δημιουργικής Γραφής, συναντάμε τη διδασκαλία της από τις τάξεις του νηπιαγωγείου μέχρι και στις αίθουσες Πανεπιστημίων. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια η δημοτικότητα της έχει ανέβει. Η Morley (2007) συγκεκριμένα αναφέρει ότι η Δημιουργική Γραφή είναι σαν μία τέχνη που μπορεί να διδαχθεί σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και αυτό που χρειάζεται είναι μόνο η δεξιοτεχνία.

Η Δημιουργική Γραφή αποτελεί ένα σύγχρονο τρόπο εκπαίδευσης. Παρόλα αυτά οι απόψεις στην ακαδημαϊκή κοινότητα από παλαιότερα μέχρι σήμερα για το διδακτό ή μη της Δημιουργικής Γραφής είναι αντικρουόμενες. Ο Dawson (2005 : 2) θεωρεί «ότι πρόκειται ουσιαστικά για τον παραδοσιακό ανταγωνισμό μεταξύ των συγγραφέων και των κριτικών που διαιωνίζει έναν πνευματικό και θεωρητικό διαχωρισμό μεταξύ της δημιουργικής πρακτικής του γραψίματος και της κριτικής μελέτης της Λογοτεχνίας». Η κατάσταση αυτή συνεχίζει να υπάρχει μέχρι και σήμερα, όμως, σε πιο χαμηλούς τόνους.

Πέρα από αυτές τις αντιπαράθεσεις, η Δημιουργική Γραφή μέσα στα πλαίσια του εκπαιδευτικού συστήματος προσεγγίζει το τομέα της Λογοτεχνίας. Πάνω σε αυτό υποστηρίζεται ότι « στην εκπαιδευτική διαδικασία η Δημιουργική Γραφή με τις ιδιαίτερες διδακτικές της παρεμβάσεις αποτελεί τον έναν από τους δύο βασικούς πυλώνες της διδασκαλίας της Λογοτεχνίας αλλά και του ιδιαίτερου τρόπου που απαιτεί η λογοτεχνική ανάγνωση. Ο άλλος είναι η Φιλαναγνωσία.»(Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013, :38-39). Αξίζει να προστεθεί ότι η Δημιουργική Γραφή ανταποκρίνεται και στις τρεις βασικές λειτουργίες του αναγνώστη στη «λογοτεχνική ανάγνωση» (Poslaniek): α) στην αποκωδικοποίηση των συμβόλων του έργου, β) στη κατανόηση της στρατηγικής του σχεδιασμού του και γ) στην ενεργοποίηση της συναισθηματικής του κατάστασης.(Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013, : 38-39)

Η θεμελίωση της Δημιουργικής Γραφής ως πανεπιστημιακού γνωστικού αντικειμένου πραγματοποιείται μέσα από τους τρεις άξονες της εφαρμογής, της έρευνας και της παιδαγωγικής της, όπως υποστηρίζεται από Harper & Kroll (2008).(Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013). Σκοπός της είναι με τη διδασκαλία της

να μεταδώσει στους φοιτητές τις γνώσεις της και να τους εξοικειώσει με τις διαδικασίες δημιουργίας της έτσι ώστε όταν έρθουν σε επαφή με ορισμένα δύσκολα σημεία να μην επικρατήσει το αίσθημα της απογοήτευσης. Επιπλέον, σύμφωνα με τις σύγχρονες παιδαγωγικές η ενθάρυνση του μαθητή είναι πιο ωφέλιμη από την επισήμανση των λαθών του. Εξάλλου, όπως αναφέρει και ο Morley (2009) η Δημιουργική Γραφή ως γνωστικό αντικείμενο δεν αναζητά συγγραφικά ταλέντα χωρίς κάτι τέτοιο να θεωρείται απίθανο να συμβεί. Τα παιδιά χρειάζεται να πειραματίζονται μέσα στα πλαίσια της σχολικής τάξης σε ποικίλα λογοτεχνικά είδη χωρίς να διακατέχονται από το φόβο της επιτυχίας ή της αποτυχίας. Ακόμη, σε πανεπιστημιακό επίπεδο η Δημιουργική Γραφή ως γνωστικό αντικείμενο σχετίζεται με την έρευνα και τη διδασκαλία σε πρακτικό επίπεδο. Γενικότερα, σε όποιο επιστημονικό πεδίο και αν διδαχθεί τα αποτελεσματά της είναι θετικά. Η διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής εμπλέκει δύο αλληλοσυμπληρώμενα στοιχεία. Το πρώτο αφορά τη πράξη του να γράψεις (δημιουργικά) και το δεύτερο αφορά τη πράξη του να σκεφτείς κριτικά την πράξη της γραφής και τα αποτελέσματά της. Γενικότερα, όσον αφορά το πρακτικό μέρος της Δημιουργικής Γραφής ασχολείται με τη τέχνη της γραφής η οποία προϋποθέτει τη δημιουργική πράξη και εμπεριέχει παραδοσιακά και σύγχρονα θεωρητικά και κριτικά μοντέλα. (Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013). Ο σκοπός της είναι η πρόσβαση του ασκούμενου σε ιδέες και νέες προσεγγίσεις του τρόπου με τον οποίο γράφει. « Συγγραφικός τρόπος ζωής» είναι ένας χαρακτηρισμός που προσδίδουν στη Δημιουργική Γραφή οι περισσότεροι οι οποίοι την έχουν διδαχθεί. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι, τα τελευταία χρόνια, η Δημιουργική Γραφή αντιμετωπίζει το πρόβλημα της εκδοτικής αποδοχής-αναγνωσιμότητας ως αξιολογικό όρο. Πάντως ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι με τη καθιέρωση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων και διδακτορικών σπουδών πολλοί είναι οι συγγραφείς οι οποίοι επιστρέφουν στα Πανεπιστήμια. (Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013: 50-51)

1.4 Η ΔΗΜΙΟΥΡΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

Η Δημιουργική Γραφή κάνει την εμφάνιση της στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα ως ειδική παιδαγωγική εφαρμογή. Η πρακτική της εμφανίζεται την τελευταία δεκαετία και αρχικά ως άτυπη, μη θεσμοθετημένη εκπαίδευση. Ωστόσο, δεν επηρεάστηκε από την κυριαρχία του διαδικτύου και τη ψηφιοποίηση του βιβλίου

σύμφωνα με τα δεδομένα της σύγχρονης εποχής (Βακάλη, Ζωγράφου- Τσιαντάκη και Κωτόπουλος, 2013).

Στον ελλαδικό χώρο, σύμφωνα με τις τελευταίες έρευνες της Ντιούδη(2012) και της Φιλοπούλου(2013) η διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής στη τυπική εκπαίδευση συμβαίνει :

- Στα Καλλιτεχνικά σχολεία της χώρας,
- Σε πανεπιστημιακά τμήματα: με προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα, με σεμινάρια
- Στο Μαράσλειο Διδασκαλείο
- Σε πιλοτικά προγράμματα στη Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Πειραματικά σχολεία)
- Με τη μορφή επιμόρφωσης εκπαιδευτικών επισκέψεων συγγραφέων στα σχολεία σε συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς
- Από φορείς δια βίου εκπαίδευσης(εκπαίδευσης ενηλίκων).

Στη τυπική εκπαίδευση εντάσσονται και τα εργαστήρια της Δημιουργικής Γραφής. Εμφανίζονται στα ελληνικά δρώμενα τη δεκαετία του 1980 με επιρροή από τα δυτικά πρότυπα. Το άγνωστο, μέχρι τότε, αντικείμενο της Δημιουργικής Γραφής διδάσκεται, για πρώτη φορά, το 1983 στη ΧΕΝ («Χριστιανική Ένωσις Νεανίδων») Αθηνών. Πρωτοπόρος σε αυτό το εγχείρημα ήταν ο ποιητής Νίκος Φωκάς ο οποίος δίδασκε τη δημιουργική ποίηση στο εργαστήριο αυτό για περίπου μία δεκαετία όπου και σταμάτησε η λειτουργία του. Η εξάπλωση της φήμης των εργαστηρίων συμβαίνει κυρίως το 2002 όταν το Ευρωπαϊκό Κέντρο Μετάφρασης Λογοτεχνίας και Επιστημών του Ανθρώπου (ΕΚΕΜΕΛ) και στη συνέχεια το 2005 το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) περιλαμβάνουν στα σεμινάρια τους τη Δημιουργική Γραφή. Το 2012 πλέον πραγματοποιούνται εργαστήρια Δημιουργικής Γραφής σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, οι διδασκαλίες γινόταν είτε με το παραδοσιακό τρόπο είτε εξ αποστάσεως. Τα τελευταία χρόνια σε μεγάλες πόλεις της Ελλάδας σημαντικοί εκδοτικοί οίκοι και βιβλιοπωλεία οργανώνουν εργαστήρια.(Κουζέλη Λ., 2015)

Όσον αφορά τη μη τυπική εκπαίδευση φορείς δημόσιοι και ιδιωτικοί προσφέρουν μαθήματα Δημιουργικής Γραφής τα οποία όμως τις περισσότερες

φορές δεν έχουν να προσφέρουν κάτι, βέβαια αυτό δεν συμβαίνει πάντα καθώς έχουν γίνει και αξιόλογες προσπάθειες. Σχετικά με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αυτό το οποίο παρατηρείται είναι η αδιαφορία για την ελευθερία της έκφρασης των συναισθημάτων των μαθητών μέσα από τη γραπτή αποτύπωση. Καθώς, υποχρεούνται να ακολουθούν ένα συγκεκριμένο τρόπο γραφής. Ακόμη, οι μαθητές ασκούνται αποκλειστικά στη γραφή του πεζού λόγου κι όχι στου ποιητικού, όταν η διεθνής επιστημονική κοινότητα προάγει την αξία της ποίησης. (Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013 : 53-54)

Εστιάζοντας στη Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η Δημιουργική Γραφή δεν υπάρχει στις σχολικές τάξεις ούτε σαν αυτόνομο μάθημα αλλά και ούτε ενταγμένη σε κάποιο άλλο, εξαίρεση αποτελούν τα Καλλιτεχνικά σχολεία της χώρας (Βακάλη, Ζωγράφου- Τσαντάκη και Κωτόπουλος, 2013). Οι προσπάθειες για την ένταξη της στα Αναλυτικά Προγράμματα ξεκίνησαν από το 1998, τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται στα πιλοτικά προγράμματα. Στο Πρόγραμμα Σπουδών του 2000 προτείνονται διάφορες ασκήσεις Δημιουργικής Γραφής, το ίδιο δεν ισχύει, όμως, για το βιβλίο το οποίο χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί. Ακόμη, σχετικά με τα σχολικά βιβλία υπάρχουν ελάχιστες ασκήσεις οι οποίες σπάνια εκτελούνται. (Μουλά, 2012:8)

1.5 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΣΤΗ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

Η γλώσσα είναι μία σημαντική μαθησιακή περιοχή για τα παιδιά του νηπιαγωγείου καθώς η προσφορά της είναι φανερή τόσο στη μαθησιακή τους εξέλιξη όσο και στο να συνδυάσουν δεξιότητες και ικανότητες από άλλες μαθησιακές περιοχές . Ακόμη, η γλώσσα αποτελεί ένα τρόπο επικοινωνίας, το νήπιο με το μέσο αυτό έχει τη δυνατότητα να εκφράσει συναισθήματα, ιδέες, απόψεις ακόμα και τυχόν διαφωνίες που μπορεί να έχει είτε με τους φίλους είτε με την οικογένειά του. Οι διηγήσεις και οι αναφορές οι οποίες θα ακουστούν από το παιδαγωγό συμβάλουν στην επικοινωνία του παιδιού (Jean Jean & Massonet, 2001). Στη προσχολική ηλικία καλλιεργείτε και αναπτύσσεται ο προφορικός λόγος. Μελέτες έχουν δείξει τη σπουδαιότητα και τα θετικά αποτελέσματα που έχει η συζήτηση του νηπίου με το παιδαγωγό, βελτιώνεται η μετέπειτα σχολική τους επίδοση, συμβάλλει στη μαθητική τους εξέλιξη. Όμως, σημαντικό ρόλο παίζει και η κατάκτηση του γραπτού λόγου. Όπως είναι φυσικό, το

εργαλείο που συμβάλλει στη κατάκτηση του προφορικού λόγου στο νηπιαγωγείο είναι το παιχνίδι είτε αυτό γίνεται οργανωμένα, όταν τα νήπια ακολουθούν κανόνες και οδηγίες, είτε το ελεύθερο παιχνίδι στο οποίο τα παιδιά πρέπει να έρθουν σε συνεννόηση μεταξύ τους (Μιχαλοπούλου 2009: 29).

Το Δ.Ε.Π.Π.Σ και το νέο πιλοτικό πρόγραμμα τα οποία ισχύουν στο Νηπιαγωγείο θεωρούν χρήσιμο τα παιδιά να εξασκηθούν μέσα στη τάξη στον επεξηγηματικό λόγο έτσι ώστε να καταφέρουν να εξηγούν την άποψη τους με κατανοητό λόγο, να καταφέρουν να χρησιμοποιούν ολοκληρωμένες προτάσεις είτε αυτές είναι απλές είτε σύνθετες. Επίσης, να μπορούν να διαφωνήσουν ή να συμφωνήσουν, να προβληματιστούν. Όλα τα παραπάνω, όμως, για να επιτευχθούν χρειάζονται σχεδιασμένες δραστηριότητες κατάλληλα οργανωμένες από τον εκπαιδευτικό. Τέτοιες δραστηριότητες φαίνεται να είναι και αυτές της Δημιουργικής Γραφής οι οποίες μπορούν να βελτιώσουν και να εξελίξουν τον επεξηγηματικό λόγο. Οι ασκήσεις της βοηθούν το νήπιο να επεξηγεί, να υποθέτει, να σχολιάζει, να στοχάζεται, να ρωτά, να βγάζει συμπεράσματα να πειραματίζεται και γενικότερα να προβληματίζεται. Όλα τα παραπάνω θεωρούνται γλωσσικές ασκήσεις, καθώς διαμορφώνεται η ικανότητα του προφορικού επεξηγηματικού λόγου. (Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013)

Ας επικεντρωθούμε στη Δημιουργική Γραφή. Το πιο σημαντικό στοιχείο της διδασκαλίας της είναι ότι δεν υπάρχει «σωστό» ή «λάθος», καθώς όλες οι «απαντήσεις» γίνονται αποδεκτές. Γενικότερα, τα νήπια μέσα από δραστηριότητες της Δημιουργικής Γραφής αντιλαμβάνονται καλύτερα το περιεχόμενο ενός κειμένου, καθώς η αλληλουχία των γεγονότων και η αντίληψη του χώρου, του χρόνου συγκεκριμενοποιούνται. Οι εξειδικευμένες ασκήσεις της, επίσης, ενισχύουν τη παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου, εμπλουτίζεται η έκφραση και το λεξιλόγιο των παιδιών. Η Δημιουργική Γραφή συνδέεται στενά με τη Λογοτεχνία και ειδικότερα με τη Παιδική Λογοτεχνία έτσι το παιδί στη προσχολική ηλικία μαθαίνει να επεξεργάζεται αλλά και να δημιουργεί κείμενα που προσδιορίζονται και προσδιορίζουν τη λογοτεχνική (δημιουργική) φόρμα αναφοράς. Το παιδί δεν αντιμετωπίζεται μόνο ως αναγνώστης αλλά και ως εν δυνάμει συγγραφέας. (Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013). Η προσφορά της Δημιουργικής Γραφής προς το παιδί δεν σταματά εδώ, το νήπιο εξοικειώνεται με την αποκωδικοποίηση των συμβόλων του κειμένου , τη κατανόηση της στρατηγικής του

σχεδιασμού του και ενεργοποιείται η συναισθηματική του κατάσταση. Επιπλέον, γίνεται προσπάθεια συμπλήρωσης των κενών του κειμένου, σύνδεση με άλλα κείμενα και συσχέτιση του συγγραφέα με την εποχή του. Αναλυτικότερα, οι ασκήσεις προσφέρουν πολλαπλά οφέλη:

- ✓ βοηθιούνται στην ανάλυση και περιγραφή, ενώ ταυτόχρονα μυούνται στη σύγκριση και ταξινόμηση
- ✓ Έρχονται σε επαφή με τη λογική ανάλυση/ερμηνεία, υπόθεση/πιθανολογία, φαντασία/επινόηση («πώς νομίζεται ότι θα ένιωθε ο ήρωας αν...»)
- ✓ Αναπτύσσουν την ικανότητα σύνθεσης πληροφοριών και ιδεών, καθώς επικεντρώνονται σε αντιπαραθέσεις, αντιφάσεις, διαφορετικές αποδεικτικές πηγές («τι νομίζετε ότι συνέβη στην πραγματικότητα;»)
- ✓ Ενθαρρύνονται στην αξιολόγηση, λήψη αποφάσεων και κρίση («θα ήταν δίκαιο αν...»)
- ✓ Ενθαρρύνονται στην μετάδοση ιδεών και την εφαρμογή των γνώσεων («σε τι χρησιμεύει αυτό το στοιχείο στην πλοκή;»)
- ✓ Ασκούνται στην υπομονή, μέσω της διερεύνησης νέων δεδομένων, που συχνά μπορεί να εκπλήττουν ή να λειτουργούν προσθετικά στις παλαιές γνώσεις-οδηγούνται στην επεξεργασία των νέων δεδομένων
- ✓ Διατυπώνουν υποθέσεις και αντιλαμβάνονται την κρισιμότητα των καταστάσεων
- ✓ Η κριτική τους σκέψη αναπτύσσεται, καθώς συμμετέχουν σε συζητήσεις και γίνονται αποδέκτες διαφορετικών απόψεων ή προτάσεων για την συνέχιση της ιστορίας
- ✓ Μαθαίνουν να λειτουργούν στην ομάδα (συνεργατική μάθηση), να μοιράζονται χώρο και υλικά, να συμμετέχουν σε ομαδικές εργασίες και να αναλαμβάνουν την ευθύνη που τους αναλογεί (Βακάλη, Ζωγράφου-Τσιαντάκη και Κωτόπουλος, 2013:89-90)

Η Δημιουργική Γραφή εμφανίζεται για πρώτη φορά στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου, στο Πρόγραμμα της Γλώσσας, με μορφή δραστηριοτήτων (παιχνιδιών) και ως ένας τρόπος έκφρασης. Εντάσσεται στην κατηγορία της παραγωγής του προφορικού λόγου.

Η Δημιουργική Γραφή θα πρέπει ως εκπαιδευτική δραστηριότητα να είναι «καθοδηγούμενη από τον διδάσκοντα αντί να αναπτύσσεται ασύδοτα» και «προαιρετική». Ο εκπαιδευτικός μπορεί να φέρει τα παιδιά σε επαφή με έντυπα κείμενα, παιδικά βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά και να τους δώσει την ευκαιρία να κατανοούν το γραπτό λόγο και να ασκηθούν με δημιουργικές αναγνώσεις και παραγωγές κειμένων. Επίσης, ο παιδαγωγός μέσα από συζητήσεις που οργανώνει στη παρεούλα ενισχύει το προφορικό λόγο και το διάλογο. Όταν κάποιο παιδί είναι αποστασιοποιημένο το προτρέπει να εκφράσει την άποψη του και να συμμετέχει στη συζήτηση με τους υπόλοιπους. Επιπρόσθετα, ο νηπιαγωγός δεν πρέπει να παραμελεί και την ανάπτυξη της αφηγηματικής ικανότητας των παιδιών. Οργανώνοντας τις δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής οι οποίες σχετίζονται με την ανάγνωση βιβλίου, την ακρόαση μίας ιστορίας, παραγωγή συλλογικών κειμένων, βοηθούν στη γλωσσική αγωγή αλλά και στη γενικότερη ανάπτυξη των νηπίων (Βακάλη, Ζωγράφου-Τσαντάκη, & Κωτόπουλος, 2013). Τα παιδιά προσχολικής αγωγής ασκούμενα σε ασκήσεις Δημιουργικής Γραφής, οι οποίες δέχονται την επιμέλεια του εκπαιδευτικού, εμπλουτίζουν την έκφρασή τους και τη δομή του λόγου τους που σταδιακά γίνεται όλο και πιο σύνθετη. Ασκούνται στον εμπλουτισμό του προφορικού λόγου, στην αφήγηση, την περιγραφή, τη διήγηση, τη συνομιλία, την απομνημόνευση και απαγγελία και δεν αντιμετωπίζονται μόνο ως αναγνώστες, αλλά και ως εν δυνάμει συγγραφείς (Χατζησαββίδης, 2002). Οι ασκήσεις της, δημιουργούν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, και έτσι τα παιδιά να συνδυάσουν την γνώση με τα βιώματά τους, να συγκρίνουν τις πληροφορίες που δέχονται, να αναπτύξουν την σκέψη τους, να καταλάβουν το αίτιο και το αποτέλεσμα, να αναστοχαστούν κ.α. (Βακάλη Α., Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ., Κωτόπουλος Τ., 2013)

Τέλος, όσον αφορά την αξιολόγηση , οι σύγχρονες παιδαγωγικές θεωρίες πρεσβεύουν την άποψη ότι ο μαθητής είναι χρήσιμο να δέχεται ενθάρρυνση από τον παιδαγωγό. Το ίδιο ισχύει και για τις ασκήσεις της Δημιουργικής Γραφής, καμία απάντηση να μην απορρίπτεται από το διδάσκοντα έτσι ώστε το παιδί να μπορεί να εκφράζει ελεύθερα τη γνώμη του. Προτιμότερο, θα ήταν ο εκπαιδευτικός να χρησιμοποιεί εκφράσεις όπως : «καλύτερο», «πιο ωραίο», «πιο ενδιαφέρον», «λιγότερο βαρετό», « ξανά σκέψου το» κ.τ.ό. Γενικότερα, μέσα στα εργαστήρια Δημιουργικής Γραφής χρειάζεται να επικρατεί το πνεύμα της δημοκρατίας, οι

μαθητές να έχουν άποψη για το τι θα διδαχθούν και ο παιδαγωγός να δέχεται τη γνώμη της πλειοψηφίας.

2.ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

2.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Τ.Π.Ε

Οι «Σύγχρονες Τεχνολογίες», δηλαδή οι τεχνολογίες που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, διεθνώς αποκαλούνται Informational and Communicational Technology (I.C.T.). Στα ελληνικά χρησιμοποιούμε τον όρο «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών» (ΤΠΕ) ή «Πληροφοριακή και Επικοινωνιακή Τεχνολογία» (ΠΕΤ). Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών, θα μπορούσε να υιοθετηθεί η άποψη ότι ασχολούνται, κυρίως, με τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών που επιτρέπουν την ανταλλαγή ή τη διάχυση-διαμοιρασμό πληροφορίας και την επικοινωνία μεταξύ ατόμων ή ομάδων. (Μπράτισης, Θ., 2015) Η σύγχρονη αυτή επιστήμη ή τεχνολογία συμβάλει, λοιπόν, στη μετάδοση της πληροφορίας σε οποιαδήποτε μορφή (μέσο) της, μπορεί να είναι κείμενο, αριθμοί, γράφημα, ήχος, βίντεο. Ο πυρήνας των Τ.Π.Ε είναι ο ηλεκτρονικός υπολογιστής εμπλουτισμένος με ποικίλες δυνατότητες (πολυμέσα, υπέρ-μέσα).

2.2 Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ Τ.Π.Ε ΣΤΗΝ ΠΟΣΧΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η ταχύτατη ανάπτυξη των Επιστημών και Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) έχει οδηγήσει σε μια νέα πραγματικότητα όλες τις πτυχές της καθημερινότητας μας. Οι ανάγκες προσαρμογής των εκπαιδευτικών δεδομένων οδήγησαν στις απαιτήσεις της νέας αυτής πραγματικότητας, με αποτέλεσμα να είναι αναγκαία η ένταξη των ΤΠΕ σε όλα τα στάδια του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να αντεπεξέλθει στις σύγχρονες απαιτήσεις μόρφωσης και κατάρτισης και στις ραγδαίες εξελίξεις της αγοράς εργασίας. Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερες

χώρες επιχειρούν την ένταξη των Σύγχρονων Τεχνολογιών στο εκπαιδευτικό τους σύστημα. Οι εξελίξεις, λοιπόν, της σύγχρονης κοινωνίας οδήγησαν στη χρήση των Τ.Π.Ε τόσο στη προσχολική εκπαίδευση όσο και στη πρωτοσχολική.

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών Πληροφορικής (ΔΕΠΠΣΠ) (2001-2002) αποτελεί την ολοκληρωμένη πρόταση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για την εφαρμογή των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση και προήλθε ως αποτέλεσμα συζήτησης με την Εκπαιδευτική Κοινότητα και εσωτερικής αξιολόγησης. Για πρώτη φορά, το 2003, ενδείκνυται ένα Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Πληροφορικής στο ΔΕΠΠΣ (Διαθεματικό Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών. Το συγκεκριμένο ΔΕΠΠΣ δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Κυβερνήσεως (Αρ. Φύλλου 1376, τ. Β' 18/10/2001, άρθρο 6) και από την χρονολογία 2003- 2004 εφαρμόζεται σε πολλά ολοήμερα Νηπιαγωγεία.

Βασικός σκοπός για τους μαθητές στην προσχολική ηλικία είναι να γνωρίσουν και να εξοικειωθούν με τον υπολογιστή. Με την ένταξη των Τ.Π.Ε στο εκπαιδευτικό σύστημα θα δώσει την ευκαιρία στα παιδιά να αναπτύξουν την έννοια της συνεργασίας και της επικοινωνίας, να ψυχαγωγηθούν παράλληλα με τη διδασκαλία και να εισάγουν τις νέες τεχνολογίες στη καθημερινότητα τους. Η χρησιμοποίηση του διαδικτύου σε αυτή την ηλικία είναι σαφώς περιορισμένη, γιατί οι μαθητές δεν έχουν μάθει ακόμη να διαβάζουν και να γράφουν. Οι μαθητές μπορούν μέσα από το διαδίκτυο, με την βοήθεια της νηπιαγωγού να δημοσιεύουν τις εργασίες τους, να συνεργάζονται με παιδιά άλλων νηπιαγωγείων. Η εφαρμογή των Τ.Π.Ε στο Νηπιαγωγείο όπως αυτή παρουσιάζεται από το ΔΕΠΠΣΠ:

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο/ Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις Έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
--	---	---

<p>Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες να έρθουν σε πρώτη επαφή με τον υπολογιστή ώστε να είναι ικανά:</p>		
<p>να ταυτίζουν τον υπολογιστή με μια μηχανή που βοηθάει τον άνθρωπο στην εργασία του και που μπορεί να τον χρησιμοποιήσει για παιχνίδι και διασκέδαση</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να εξερευνούν και να ανακαλύπτουν τις δυνατότητες του υπολογιστή και να τον αξιοποιούν στην καθημερινή τους εργασία με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού (π.χ. φτιάχνουν ταμπέλες για τα κουτιά και τα συρτάρια τους, εκτυπώνουν μια ανακοίνωση, ζωγραφίζουν ένα δώρο που θα ήθελαν στη γιορτή τους κ.ά.).</p>	
<p>να αναγνωρίζουν τις κυριότερες μονάδες του υπολογιστή (κεντρική μονάδα, πληκτρολόγιο, ποντίκι, οθόνη, ηχεία, εκτυπωτή) και τον υπολογιστή ως ενιαίο σύστημα</p>	<p>Τα παιδιά αναγνωρίζουν τις κυριότερες μονάδες του υπολογιστή και το ρόλο τους στη λειτουργία του συστήματος. Σε ομάδες σχεδιάζουν και κατασκευάζουν τα μέρη του υπολογιστή (με χαρτόνι ή άλλα υλικά και χρώματα). Με θεατρικό παιχνίδι, δραματοποιούν τα μέρη του υπολογιστή (Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσική Αγωγή, Γλώσσα).</p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>

<p>να εντοπίζουν γράμματα και αριθμούς στο πληκτρολόγιο να κινούν το ποντίκι παρατηρώντας την ταυτόχρονη κίνηση του δείκτη στην οθόνη να τοποθετούν το δείκτη του ποντικιού σε συγκεκριμένη θέση στην οθόνη, να «γράφουν» χρησιμοποιώντας κεφαλαία και πεζά γράμματα να χρησιμοποιούν τα ειδικά πλήκτρα του κενού, της διαγραφής και του enter/return να επιλέγουν με το ποντίκι (π.χ. έτοιμο σχήμα, σχέδιο ή εικόνα, εργαλείο σχεδίασης, χρώμα από την παλέτα κ.λπ.)</p>	<p>Τα παιδιά σε μια πρώτη επαφή με το πληκτρολόγιο και το ποντίκι πληκτρολογούν γράμματα και αριθμούς. Παίζουν προσπαθώντας να γράψουν το όνομά τους με κεφαλαία και πεζά. Αντιγράφουν λέξεις (π.χ. το όνομα μιας μέρας από το ημερολόγιο, λέξεις από τον πίνακα αναφοράς κ.ά.).</p>	
---	---	--

<p>να «παίζουν» με τα εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης (μολύβι, πινέλο, σπρέι κ.λπ.) και τα έτοιμα γεωμετρικά σχήματα για να κάνουν τις δικές τους συνθέσεις.</p>	<p>Τα παιδιά χρησιμοποιούν τα εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης για να τροποποιούν ή να δημιουργούν απλά σχέδια και εικόνες. Ζωγραφίζουν κάτι από την καθημερινή τους ζωή και την επικαιρότητα.</p>	
	<p>Φτιάχνουν συγκεκριμένα σχήματα σε διάφορα μεγέθη. Κάνουν συνδυασμούς σχημάτων και συνθέτουν τις κατασκευές τους (π.χ. σπίτι, καράβι, δέντρα, χρησιμοποιώντας βασικά γεωμετρικά σχήματα).</p>	
<p>να χρησιμοποιούν έναν ψηφιακό δίσκο δεδομένης μνήμης (CD-ROM) για να ακούσουν μουσική, τραγούδια, ιστορίες ή παραμύθια</p>	<p>Τα παιδιά ακούν ήχους από τον υπολογιστή. Ακούν μουσική, ιστορίες, παραμύθια.</p>	
<p>να χρησιμοποιούν κατάλληλο λογισμικό για να εκτελέσουν παιχνίδια εξερεύνησης και επίλυσης απλών</p>	<p>Με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού και με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού τα παιδιά «παίζουν» δημιουργώντας και βρίσκοντας λύσεις σε προβληματικές καταστάσεις (παίζουν με τους ήχους και τις οπτικές τους αναπαραστάσεις, βοηθούν τα ζωάκια να κρυφτούν στις φωλιές τους κ.ά.) (Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος,</p>	<p>Αλληλεπίδραση</p>

προβλημάτων.	Εικαστικά, Μουσική)	
να γνωρίζουν τη σωστή χρήση του υπολογιστή για τη δική τους ασφάλεια και προφύλαξη αλλά και για την προστασία της συσκευής.	Τα παιδιά μαθαίνουν ποια είναι η σωστή θέση μπροστά στον υπολογιστή (π.χ. να μην αγγίζουν τα καλώδια να μην πατούν με δύναμη τα πλήκτρα, να μην ανοιγοκλείνουν τις συσκευές χωρίς λόγο κ.α.).	
να γνωρίζουν τη σωστή θέση του σώματος τους μπροστά στον υπολογιστή (πώς πρέπει να κάθονται, πώς να στηρίζουν τα χέρια τους κ.λπ.) να συνεργάζονται σε ομάδες για την παραγωγή κάποιου έργου και να σέβονται τις απόψεις και την εργασία των άλλων.	Τα παιδιά μαθαίνουν να παίρνουν τη σωστή θέση μπροστά στον υπολογιστή (το στέρνο τους σε ευθεία με το Η του πληκτρολογίου κ.ά.) για να χρησιμοποιούν το ποντίκι και το πληκτρολόγιο. Μέσα από όλες τις δραστηριότητες γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται (Γλώσσα, Εικαστικά, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική Τέχνη).	Αλληλεπίδραση (συνεργασία)

Το ΕΠΕΠΘ (1997), αναφέρει ότι τα παιδιά που θα έρθουν σε επαφή με τις Τ.Π.Ε. θα ξεκινάει από το Δημοτικό, χωρίς να προσδιορίζει όμως από ποια τάξη θα

γίνεται. Το ΕΠΕΠΘ (1998) αναφέρει ότι στη Πέμπτη και Έκτη Δημοτικού είχε θεσμοθετηθεί και υπήρχε το μάθημα της Πληροφορικής, το οποίο ήταν κατ' επιλογήν. Έπειτα, το ΕΠΠΣ για να ενταχθεί συνολικά το μάθημα της πληροφορικής, προτείνει να εισαχθεί και να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια της διδασκαλίας σταδιακά, στο σύνολο του αναλυτικού προγράμματος. Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι τα παιδιά του Δημοτικού να εξοικειωθούν με τη χρήση του υπολογιστή τόσο για τη καθημερινότητα τους, όσο και για τις σχολικές τους δραστηριότητες. Εξάλλου είναι ένα τεχνολογικό μέσο απαραίτητο για τη σύγχρονη εποχή, θετικό είναι το γεγονός ότι τα παιδιά αυτής της ηλικίας συνηθίζουν τη χρήση του υπολογιστή χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια. Επιπλέον σκοπός είναι οι μαθητές να προσεγγίσουν τις βασικές έννοιες των Τ.Π.Ε, να γνωρίσουν τον υπολογιστή και τις επιμέρους μονάδες του, να γνωρίσουν τη χρήση λογισμικού γενικού σκοπού, όπου ο υπολογιστής εντάσσεται στα πλαίσια της διδασκαλίας βασικών γνωστικών αντικειμένων, να μπορούν να αναζητήσουν πληροφορίες στο Διαδίκτυο ή σε άλλες πηγές πληροφοριών, να συνεργαστούν για την εκτέλεση ομαδικών δραστηριοτήτων, να συζητήσουν και να προβληματιστούν.(Ένωση Πληροφορικών Ελλάδα, 2006) Σύμφωνα με το ΕΠΠΣΠ, η διδασκαλία της πληροφορικής ως αυτόνομου γνωστικού αντικειμένου θεωρείται μία νέα ανάγκη για το ελληνικό σχολείο, γιατί α) ο σύγχρονος ορισμός της γνώσης πρέπει να περιλαμβάνει και την ικανότητα να κατανοούμε και να χρησιμοποιούμε την τεχνολογία, β) η εφαρμογή των Τ.Π.Ε συνδέεται με ένα σύνολο δεξιοτήτων που θα είναι απαραίτητες στο σημερινό μαθητή - αυριανό πολίτη για να εξελιχθεί επαγγελματικά και να επιβιώσει σε έναν κόσμο συνεχώς εξελισσόμενο.(Ένωση Πληροφορικών Ελλάδα, 2006)

Παρόλο που οι « Σύγχρονες Τεχνολογίες» κάνουν αισθητή τη παρουσία τους στην εποχή μας, οι απόψεις για την αναγκαιότητα των ΤΠΕ στην εκπαίδευση δίστανται. Όσοι τάσσονται υπέρ, τα πλεονεκτήματα που παραθέτουν σχετίζονται με την καλύτερη κατανόηση και εμβάθυνση στη γνώση. Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση προσφέρουν την ευκαιρία για μία εξατομικευμένη διδασκαλία και την παροχή αξιολόγησης σχετικά με τις γνώσεις και τις δεξιότητες του μαθητή (Ράπτης, Ράπτη, 1998). Ο υπολογιστής, με άλλα λόγια, δίνει τη δυνατότητα στο μαθητευόμενο να αναπτύξει μεθοδικό και επιστημονικό τρόπο σκέψης, να γνωρίσει την εκπαιδευτική πλευρά των Τ.Π.Ε. Τα πλεονεκτήματα δεν αφορούν μόνο τους μαθητές, αλλά και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς με την

προοπτική ότι μπορούν να ασχοληθούν με την κατασκευή λογισμικών και να τους δοθεί η δυνατότητα επιμόρφωσης, εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών. (Ενωση Πληροφορικών Ελλάδα, 2006)

Όσον αφορά στα μειονεκτήματα της χρήσης των ΤΠΕ, υποστηρίζεται ότι είναι πιθανό να προκαλέσουν ομοιομορφία στη διδασκαλία και την αξιολόγηση, πράγμα το οποίο μπορεί να δυσκολέψει τη διαδικασία σχετικά με την σύνθετη γνώση και τη δημιουργική μάθηση με αποτέλεσμα η διδασκαλία να εξελιχθεί σε μία απρόσωπη διαδικασία. Επίσης, πολλά εκπαιδευτικά προγράμματα κατασκευάζονται με βάση μονόπλευρες θεωρήσεις για τη μάθηση και από μη ειδικούς. Επιπλέον, αναφέρονται μειονεκτήματα που σχετίζονται με τη διάσπαση της προσοχής των παιδιών και την κοινωνική απομόνωση και μοναξιά, γεγονός που μπορεί να συνδεθεί και με τη μετατροπή της μάθησης από ομαδική διαδικασία σε ατομική. Τέλος, με τη χρήση των ΤΠΕ αναφέρονται αρνητικές επιπτώσεις στο νευρικό σύστημα του παιδιού και σε άλλα παρόμοια προβλήματα, όπως πονοκέφαλοι, κούραση ματιών κτλ. (Ενωση Πληροφορικών Ελλάδα, 2006)

2.3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Η εφαρμογή της τεχνολογικής προόδου όταν είναι κατάλληλη πετυχαίνει την ενίσχυση της εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας, αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε στη συγκεκριμένη εργασία η «ψηφιακή αφήγηση» ως μέσο διδασκαλίας. Ας διευκρινιστεί καλύτερα ο όρος.

Σύμφωνα με το Lathem (2005) η ψηφιακή αφήγηση (Digital Storytelling - DS) ορίζεται ως ο συνδυασμός της παραδοσιακής προφορικής αφήγησης με πολυμέσα του αιώνα μας και εργαλείων τηλεπικοινωνίας. Είναι μία σχετικά νέα μορφή τέχνης (εξελίχτηκε την τελευταία δεκαετία), η οποία χρησιμοποιεί την μουσική, την εικόνα, το βίντεο και την αφήγηση για τη δημιουργία ιστοριών σχετικά με τη ζωή των ανθρώπων, τη δουλειά τους και τις εμπειρίες τους, τις οποίες μοιράζονται μέσω του διαδικτύου. Μπορεί επίσης να καλύπτει μια σειρά ψηφιακών αφηγήσεων, όπως web-based ιστορίες, διαδραστικές ιστορίες, υπερκείμενα, καθώς και ηλεκτρονικά αφηγηματικά παιχνίδια. Όπως η απλή αφήγηση, έτσι και η ψηφιακή

προσδίδει οφέλη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Προσφέρει στα παιδιά τη δυνατότητα για περισσότερες δεξιότητες από αυτές της απλής εξοικείωσης με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ). (Σεραφείμ, Κ, Φεσάκης, Γ., 2010)

2.4 ΒΗΜΑΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Ο δημιουργός μίας ψηφιακής αφήγησης, όποια κι αν είναι η χρήση της, οφείλει να ακολουθήσει μία ορισμένη καθοδήγηση για ένα επιτυχημένο αποτέλεσμα. Αρχικά, θα ήταν χρήσιμο να παρατεθούν τα δομικά στοιχεία για το σχεδιασμό και την οργάνωση μίας ψηφιακής αφήγησης όπως αυτά έχουν οριστεί από το Κέντρο Ψηφιακής Αφήγησης (Center for Digital Storytelling, Berkeley, California) :

1. **Οπτική γωνία (Point of View):** Δηλώνετε σε ποιόν απευθύνεστε καθώς και την προσέγγιση που θα αναπτύξετε μέσα από το περιεχόμενο της ιστορίας σας.
2. **Δραματική Ερώτηση(A Dramatic Question)** .Στην αρχή της αφήγησης τίθεται ένας προβληματισμός ο οποίος στοχεύει στη προσέλκυση και τη διατήρηση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη μέχρι το τέλος όπου και θα απαντηθεί.
3. **Το συναισθηματικό περιεχόμενο (Emotional Content)**.Σημαντικά στοιχεία εξέλιξης της ιστορίας, εισάγονται με δυναμικό και άμεσο τρόπο ώστε να υπάρξει αμεσότητα και σύνδεση με το κοινό.
4. **Η ενσωμάτωση ήχου με την προσωπική σας χροιά- Φωνή του Δημιουργού (The Gift of Your Voice)** .Η καταγραφή της προσωπικής σας φωνής βοηθάει τον ακροατή να καταλάβει και να οικειοποιηθεί το περιεχόμενο.
5. **Η επένδυση με μουσική ή ηχητικά εφέ (The Power of the Soundtrack)** .Η επένδυση με μουσικά ή ηχητικά στοιχεία ενδυναμώνει την κατανόηση περιεχομένου και διατηρείται το ενδιαφέρον.
6. **Η οικονομία της αφήγησης/ περιεχομένου (Economy)** Χρήση μόνο των απαραίτητων στοιχείων περιεχομένου.
7. **Η ταχύτητα εξέλιξης της ιστορίας (Pacing)** Ο ρυθμός της ιστορίας με άλλα λόγια η γρήγορη ή αργή έκβασή της. (Χατζηγιάνογλου, Θ., χ.χ)

Ακόμη, για τη δημιουργία ψηφιακής αφήγησης, συνήθως, εφαρμόζονται τα παρακάτω βήματα:

1. **Επιλογή του θέματος:** Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει τη δημιουργία της ιστορίας και μία διαρκή βελτίωση της. Το σημείο αυτό είναι αρκετά κρίσιμο για την επιτυχία της τελικής ψηφιακής αφήγησης.
2. **Συλλογή ψηφιακών πόρων:** Μετά τη συγγραφή της ιστορίας, οι αφηγητές πρέπει να διαχωρίσουν τα διάφορα στιγμιότυπα της ιστορίας, ώστε να επιλέξουν πως, σε ποιο σημείο και με ποιο σκοπό θα εμπλουτίσουν την ιστορία τους με χρήση πολυμέσων.
3. **Κατασκευή Εικονογραφημένου σεναρίου/«storyboard»:** Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει τη λήψη μίας απόφασης σχετικά με τον τρόπο οπτικοποίησης της ιστορίας από τους αφηγητές. Δηλαδή, θα πρέπει να σκεφτούν τον τρόπο με τον οποίο θα εικονογραφήσουν την ιστορία (τους ήρωες, τα αντικείμενα και τα σκηνικά), ώστε να μπορούν εύκολα να αναζητήσουν το αντίστοιχο πολυμέσων στο επόμενο βήμα.
4. **Προσθήκη πολυμέσων:** Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει τον εντοπισμό και την προσθήκη των πολυμέσων στην ιστορία. Το υλικό που χρησιμοποιείται μπορεί να αναζητηθεί στο διαδίκτυο ή να είναι κάποιο από τα προσωπικά αρχεία του χρήστη.
5. **Δημιουργία ψηφιακής αφήγησης:** Στο στάδιο αυτό, ο αφηγητής χρειάζεται να χρησιμοποιήσει κάποιο κατάλληλο εργαλείο για να συνθέσει την ψηφιακή του αφήγηση.
6. **Διαμοιρασμός της ιστορίας:** Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει την παρουσίαση της ιστορίας και τη δημοσίευσή της στην εκπαιδευτική κοινότητα ή και στο διαδίκτυο. (Χατζηγιάνογλου, Θ., χ.χ)

2.5 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

Σήμερα η ανάπτυξη της τεχνολογίας οδήγησε και στην αλλαγή στις εκπαιδευτικές μεθόδους διδασκαλίας και την ίδια την εκπαίδευση. Υπάρχουν πολλές έρευνες σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ στο εκπαιδευτικό σύστημα. Παρακάτω θα παρατεθούν τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα της ψηφιακής αφήγησης ως διαδικασία διδασκαλίας.

Σύμφωνα με τα όσα υποστηρίζουν οι Hung, Hwang & Huang (2012) η χρήση της ψηφιακής αφήγησης μειονεκτεί στα εξής :

- ✓ Μπορεί να αντιμετωπιστεί σε μεγάλο βαθμό ως ψυχαγωγία και όχι ως εκπαίδευση.
- ✓ Το αντικείμενο των ιστοριών να μην παρουσιάζει έντονο ενδιαφέρον.
- ✓ Οι δάσκαλοι και οι μαθητές να αντιμετωπίζουν πολλές τεχνικές δυσκολίες ή να μην έχουν τις απαραίτητες γνώσεις σχετικά με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και χρειάζονται περισσότερη τεχνική βοήθεια για την χρήση της τεχνολογίας στις αίθουσες διδασκαλίας.
- ✓ Ανεπάρκεια εκπαιδευτικών, μη κατάρτιση τους στην χρήση των ψηφιακών μέσων.
- ✓ Έλλειψη του εξοπλισμού (όπως υπολογιστές, ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές, σαρωτές) και η περιορισμένη πρόσβαση στο διαδίκτυο αποθαρρύνουν τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές στη χρήση της τεχνολογίας (Sadik, 2008).
- ✓ Ο εκπαιδευτικός δεν λαμβάνει υπόψη το κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο του κάθε μαθητή (Dreon, Kerper & Landis, 2011).
- ✓ Μαθησιακές δυσκολίες του κάθε μαθητή.
- ✓ Ο χρόνος μάθησης των ψηφιακών μέσων και εργαλείων για τους μαθητές και η δημιουργία των ιστοριών (Woodhouse, 2008).

Από την άλλη πλευρά, όμως, η ψηφιακή αφήγηση προσφέρει στο χώρο της εκπαίδευσης καθώς βοηθάει τα παιδιά να αποκτήσουν τεχνικές, κοινωνικές και δημιουργικές ικανότητες, πρόσβαση σε ψηφιακές υπηρεσίες και εξοικείωση με τα Τ.Π.Ε. Επιπλέον, για τους εκπαιδευτικούς αποτελεί ένα πολύτιμο και αποτελεσματικό παιδαγωγικό εργαλείο διότι μέσα από τις συλλογές ιστοριών τις οποίες έχουν δημιουργήσει στα πλαίσια του σχολείου δίνουν κίνητρα στα παιδιά να προβληματιστούν και να ασχοληθούν με συγκεκριμένα ζητήματα τα οποία είναι χρήσιμο να θιχτούν στα πλαίσια της διδασκαλίας και το μάθημα γίνεται κατανοητό και ευχάριστο. Ακόμη, η δυνατότητα ανάρτησης και άρα δημοσιοποίησης ενθουσιάζει τα παιδιά και είναι ένα επιπλέον κίνητρο για την ουσιαστική εμπλοκή τους στη διδασκαλία καθώς ήδη είναι εξοικειωμένα με τέτοιου είδους δημοσιεύσεις σε διάφορα μέσα (π.χ. youtube). Η ιστορία που διανέμεται μέσω της ψηφιακής αφήγησης επεκτείνει τους παραδοσιακούς τρόπους των γλωσσικών τεχνών, δηλαδή

την ανάγνωση, τη γραφή, το άκουσμα, την ομιλία και την οπτική αναπαράσταση. Η κατασκευή ψηφιακών ιστοριών συνδέει, εκτός των άλλων, τους μαθητές με τους εκπαιδευτικούς και προάγει τις δεξιότητες του 21ου αιώνα που είναι ο ψηφιακός, τεχνολογικός, οπτικός, πληροφοριακός και παγκόσμιος γραμματισμός. (Ιορδανίδη, Ν., 2016)

3. ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ο δρόμος προς τον σεβασμό των αξιών άλλων ανθρώπων είναι η αποδοχή της διαφορετικότητας. Η έννοια της διαφορετικότητας (ελληνική απόδοση του όρου diversity) ως αξία, λοιπόν, στηρίζεται στην αναγνώριση, στην αποδοχή και στο σεβασμό. Σχετίζεται με τη πλήρη αντίληψη ότι κάθε άτομο είναι ξεχωριστό και αναγνωρίζει τις ατομικές διαφορές. Οι διαφορετικότητες μπορεί να καλλιεργούνται γύρω από ποικίλες διαστάσεις της προσωπικότητας που αφορούν στη φυλή, την εθνικότητα, το φύλο, το σεξουαλικό προσανατολισμό, την κοινωνικό-οικονομική κατάσταση, την ηλικία, τις φυσικές και σωματικές ικανότητες, τη γλώσσα, τις θρησκευτικές και πολιτικές πεποιθήσεις ή άλλες ιδεολογίες. Η διαφορετικότητα ως αξία είναι η διερεύνηση, η αναγνώριση και η συμβίωση αυτών των διαφορών σε ένα θωρακισμένο, θετικό και υποστηρικτικό περιβάλλον, ιδιαίτερα σε πλαίσια διαμόρφωσης και ανάπτυξης της προσωπικότητας, όπως είναι το σχολείο. Μπορεί ακόμα να είναι, πέρα από την απλή κατανόηση και την ανεκτικότητα απέναντι στους άλλους, η θετική ψυχική ενίσχυση και η επικρότηση των πλούσιων διαστάσεων της διαφορετικότητας και των πολλαπλών ταυτοτήτων κάθε ατόμου που λειτουργεί ως αυτόνομο υποκείμενο.

Οι Nkomo και Cox (1996) αναφέρουν τη διαφορετικότητα ως «ένα μείγμα ανθρώπων με διαφορετικές ταυτότητες μέσα στο ίδιο κοινωνικό σύστημα». Ένας παρόμοιος ορισμός έχει προταθεί από τους Harrison και Sin (2005). Σύμφωνα με τους συγγραφείς, η διαφορετικότητα είναι «η συλλογική ποσότητα διαφορών μεταξύ των μελών στο πλαίσιο μιας κοινωνικής μονάδας».

3.2 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

Από μικρή ηλικία το άτομο καλείται να επιβιώσει σε μια κοινωνία με διαφορετικούς ανθρώπους, η αφετηρία αυτού είναι ο μικρόκοσμος του σχολείου. Η ύπαρξη μαθητών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά δεν αποτελεί ούτε νέο ούτε άγνωστο φαινόμενο. Αυτό που φαίνεται να αλλάξε διαχρονικά σε διεθνές επίπεδο είναι η αντιμετώπιση των μαθητών. Είναι πολύ σημαντικό το παιδί να μάθει να εκτιμά την διαφορετικότητα

τόσο στη φυλή, στο φύλο, όσο και στη θρησκεία (Holland, 2005). Μέσα σε μία τάξη συναντάμε παιδιά με διαφορετικότητες ως προς το φύλο, τη φυλή, τη θρησκεία, το χρώμα, τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, τις ειδικές ανάγκες, τις ικανότητες, τα γούστα/τις προτιμήσεις/τα ενδιαφέροντα, την κοινωνική και οικονομική κατάσταση. Συχνό είναι, λοιπόν, το φαινόμενο η πλειονότητα να απορρίπτει και να περιθωριοποιεί τη μειονότητα.(Γκανάτσιου Γ., 2010)

Αποτέλεσμα αυτού είναι τα άτομα αυτά να στιγματίζονται και να τραυματίζονται ψυχολογικά. Οι ψυχολόγοι αναφέρουν ότι ένα παιδί που έχει συνηθίσει να τον απορρίπτουν είναι ο αυριανός ενήλικας που θα συμπεριφέρεται σαν να τον απορρίπτουν, ακόμη η αξιολόγηση κάποιου ως ακατάλληλου αποτελεί εμπόδιο για τη κοινωνικοποίηση του. Επιπλέον, το γεγονός ότι ένα παιδί μπορεί να θεωρείται και να αντιμετωπίζεται ως αποκλίνων έχει συνέπειες για τη σχολική του σταδιοδρομία. Επίσης, κυριαρχείται από συναισθήματα έντονης μοναξιάς και παρουσιάζει επιθετικές συμπεριφορές. Ωστόσο, και ο θύτης ο οποίος δεν δέχεται το διαφορετικό πιθανόν να διακατέχεται από αρνητικά συναισθήματα όπως οργή, φόβο, δυστυχία και κρίνει το διαφορετικό χωρίς κάποιο όφελος.(Καρακώστα, Α., 2016) Ο μη σεβασμός του ασυνήθιστου λειτουργεί αρνητικά και σε ομαδικό επίπεδο καθώς η σχολική ομάδα δεν μπορεί να λειτουργήσει λόγω έλλειψης συνεργασίας των μελών της και των συνεχών συγκρούσεων δημιουργώντας ένα αρνητικό κλίμα. Δεν επιτυγχάνονται οι μαθησιακοί στόχοι και οι στόχοι για τη δημιουργία ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων διότι καταναλώνεται πολύτιμος χρόνος στις συνεχείς συγκρούσεις των μαθητών. Οι επιθετικές ή παθητικές συμπεριφορές θα συνοδεύσουν τα παιδιά και στην μετέπειτα ενήλικη ζωή τους.

Τις ακραίες συμπεριφορές τις συναντάμε συχνά στα πλαίσια του σχολείου, η ηλικία δεν παίζει μεγάλο ρόλο καθώς τέτοια φαινόμενα στιγματισμού συναντάμε και σε τάξεις της προσχολικής ηλικίας αλλά και σε μεγαλύτερες ηλικίες. Οι περισσότεροι έχουν παραβρεθεί ως θύματα ή μάρτυρες μίας σκληρής φυλετικού και κοινωνικού ρατσισμού στο σχολείο, αυτό, ίσως, αποτελεί και το πιο συχνό φαινόμενο μέσα στο σχολείο καθώς οι διαφορετικότητες είναι εμφανείς με βάση την εξωτερική εμφάνιση. Στην ίδια θέση κατατάσσονται και οι περιπτώσεις απόρριψης κάποιων παιδιών με αναπηρία, με διαφορετική σωματική διάπλαση ή ακόμα και παιδιά τα οποία φορούν γυαλιά μυωπίας. Επίσης, άτομα τα οποία είναι από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα πολλές φορές απομονώνονται διότι μπορεί να μην φορούν καινούρια και ακριβά

ρούχα. Η οικονομική και κοινωνική θέση των γονέων παίζει και αυτή το ρόλο της. Οτιδήποτε ασυνήθιστο, ότι δηλαδή ξεφεύγει από το μέσο φυσιολογικό δεν γίνεται εύκολα αποδεκτό. (Αραμπατζή Ζ., 2013)

Για τις παραπάνω καταστάσεις που συμβαίνουν στα πλαίσια του σχολείου δεν ευθύνονται τα ίδια τα παιδιά, οι πηγές του φαινομένου είναι γενικότερες. Αρχικά, η ίδια η κοινωνία αντιμετωπίζει μία συνεχιζόμενη κρίση του αξιακού συστήματος επομένως απουσιάζει το πνεύμα ανθρωπισμού. Επίσης, αναβιώνουν και ενισχύονται μέσα στη κοινωνία οι φοβικές αντιλήψεις και ιδεολογίες οι οποίες εύκολα γίνονται αντιληπτές και υιοθετούνται από τα παιδιά. . Εξάλλου, η ιστορία έχει φανερώσει ότι όταν οι διακρίσεις, η ανισότητα, η μισαλλοδοξία ριζώσουν έχουν τη δύναμη να καταστρέψουν τα θεμέλια που έχουν χτίσει οι κοινωνίες, να περάσουν τα σύνορα και να δηλητηριάσουν σχέσεις μεταξύ των εθνών. Η κοινωνία συμβάλλει στη συγκρότηση του ατόμου όμως και το ίδιο το άτομο συνεισφέρει στη διαμόρφωση της κοινωνίας. Επιπλέον, η έλλειψη διαλόγου στην οικογένεια συντηρεί την καχυποψία απέναντι στο ασυνήθιστο. Οι γονείς έχουν την ευθύνη για την υποστήριξη της αγωγής των παιδιών τους, οφείλουν να ελέγχουν τα ερεθίσματα τα οποία δέχονται τα παιδιά πέρα από το οικογενειακό περιβάλλον. (ΟΕΦΕ, 2012) Όπως υποστηρίζει κι ο Vygotsky το κοινωνικοπολιτιστικό και οικογενειακό υπόβαθρο, οι εμπειρίες και τα γεγονότα επιδρούν τόσο στη μάθηση όσο και στην ανάπτυξη των παιδιών. Επομένως, χρειάζεται να φιλτράρονται τα ερεθίσματα που δέχεται το άτομο σε μικρή ηλικία για την αποφυγή της υιοθέτησης στερεοτύπων και προκαταλήψεων. Τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις εμφυτεύονται από πολύ νωρίς στη κοινωνική συνείδηση του ατόμου και γίνονται αιτίες απόρριψης του διαφορετικού. Τον όρο «στερεότυπο» εισήγαγε ο Lippmann στις αρχές της δεκαετίας του 1920. Τα στερεότυπα αποτελούν γνωστικές αναπαραστάσεις που αναφέρονται σε μία οποιαδήποτε κοινωνική ομάδα και τα μέλη της. Αφορά μία γενίκευση την οποία τη δημιουργούμε και την αποδίδουμε προς όλα τα μέλη μίας ανθρώπινης ομάδας. Τα στερεότυπα δεν έχουν απαραίτητα αρνητική χροιά, αρκετές φορές προσεγγίζονται και από τη θετική τους πλευρά. (Αντωνοπούλου Ν.,2011) Αντίθετα, οι προκαταλήψεις είναι αρνητικά και υποτιμητικά στερεότυπα. Η διαφορά μεταξύ στερεοτύπων και προκαταλήψεων είναι ότι τα στερεότυπα είναι προϊόν ασυνείδητων διεργασιών, ενώ οι προκαταλήψεις βρίσκονται κάτω από το συνειδητό, γνωστικό έλεγχο. Τα στερεότυπα, λοιπόν, χαρακτηρίζονται ως μία κατηγορία πεποιθήσεων ενώ η προκατάληψη θεωρείται ως

μία ιδιαίτερη στάση η οποία κατευθύνεται από τα στερεότυπα. Οι προκαταλήψεις αντιμετωπίζουν με απλοϊκότητα την πραγματικότητα και οδηγούν σε αυθαίρετες γενικεύσεις. (Αντωνοπούλου Ν., 2011)

Επομένως, η ευθύνη για τις αποκλίνουσες συμπεριφορές δεν είναι αποκλειστικά των παιδιών αλλά της κοινωνίας και το περιβάλλον από το οποίο περιβάλλονται καθώς μιμούνται συμπεριφορές και φαινόμενα.

3.3 ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της απόρριψης της διαφορετικότητας είναι απαραίτητο η προσπάθεια να είναι συλλογική, από το ίδιο το άτομο, την εκπαίδευση και τη κοινωνία. Καταρχάς, από την πλευρά του το ίδιο το άτομο οφείλει να σέβεται και να εκτιμά τους συμπολίτες του ανεξαρτήτως χρώματος, φυλής, θρησκείας, φύλου, εξωτερικής εμφάνισης, προτιμήσεων κ.τ.λ. Πρέπει ακόμα να δείχνει σεβασμό προς τα απαραβίαστα δικαιώματα που έχει κάθε άνθρωπος από τη γέννησή του και για τα οποία έγιναν αγώνες και καθιερώθηκαν από διεθνείς οργανισμούς. Επιβάλλεται, επίσης, να μπορεί να συμβιώνει αρμονικά με τους γύρω του, να τους φέρεται με εκτίμηση και να τους αντιμετωπίζει ισότιμα εξάλλου μπορεί κάθε άνθρωπος να είναι διαφορετικός αλλά όλοι είναι ίσοι. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Δεκέμβριο του 1948, έθεσε κατηγορηματικά ότι όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται με το δικαίωμα της ελευθερίας και είναι ίσοι στην αξιοπρέπεια και το σεβασμό. Εύκολα λοιπόν συμπεραίνει κανείς ότι το ίδιο το άτομο μπορεί να παίζει ενεργό ρόλο στην αντιμετώπιση της περιθωριοποίησης του ασυνήθιστου. (ΟΕΦΕ, 2012)

Η σύγχρονη πραγματικότητα προσκαλεί και το σχολείο να πάρει τη θέση του, να διαδραματίσει το ρόλο του. Σε όλα τα σχολεία βρίσκονται παιδιά με διαφορετικότητες. Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι υποχρεωμένο να συναρμολογήσει τις διαφορές και να βρίσκει τη συνισταμένη τους. Οι εκπαιδευτικές διδασκαλίες παρουσιάζουν την ανάγκη για ενίσχυση από προγράμματα και δράσεις (εκδηλώσεις-ομιλίες) που απευθύνονται σε γονείς, μαθητές ακόμα και σε εκπαιδευτικούς. Σκοπός αυτού να αναδεχθούν οι ιδιαιτερότητες όλων των μαθητών για τις οποίες θα

παρέχεται ενημερωτικό υλικό. Η παροχή ίσων ευκαιριών προς όλους τους μαθητές, το αληθινό ενδιαφέρον για κάθε παιδί, η ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησής τους, η πίστη στην προσωπική αξία, θα δημιουργήσει ένα διαφορετικό κλίμα μέσα στο σχολείο. Η ποιότητα της παιδείας είναι αυτή η οποία συμβάλει στην εξασφάλιση της ποιότητας και το μέλλον ολόκληρης της κοινωνίας σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Στα πλαίσια της εκπαιδευτικής πολιτικής, άξιο αναφοράς αποτελεί μία καινοτόμα ιδέα, η συνεκπαίδευση. Ο όρος αυτός διατυπώθηκε για πρώτη φορά το 1985 στη Διεθνή σύνοδο για την ειδική αγωγή στη Σαλαμάνκα, αφορά τη προσπάθεια η οποία γίνεται για την εξάλειψη της περιθωριοποίησης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες. Η επιδίωξη της συνεκπαίδευσης είναι η συνύπαρξη και η συνδιδασκαλία των μαθητών αυτών με μαθητές οι οποίοι δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην ικανότητα μάθησης, μέσα στα πλαίσια κοινών σχολείων όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης σε συνηθισμένες σχολικές τάξεις. Η έννοια της συνεκπαίδευσης θεμελιώνει τη θέση ότι η εκπαίδευση αποτελεί δικαίωμα για όλα ανεξαιρέτως τα παιδιά και επιδιώκει να δημιουργηθούν σχολεία που θα κατανοούν και θα έχουν τις προδιαγραφές για τη σωστή αντιμετώπιση των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες. (Χαρούπιας Α., χ.χ)

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι πρωταγωνιστικός ως προς τη διαχείριση της διαφορετικότητας μέσα σε μία τάξη. Ο εκπαιδευτικός, λοιπόν, είναι απαραίτητο να προωθεί μέσα από το καθημερινό διδακτικό του έργο τις δημοκρατικές αρχές, τις ηθικές αξίες, το πνεύμα της συνεργασίας έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν με επιτυχία οι δύσκολες προκλήσεις. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να διαχειριστούν την ετερότητα με τέτοιο τρόπο, ώστε μέσα από το διαφορετικό να αναδεικνύονται οι ικανότητες, οι δυνατότητες και τα ταλέντα των μαθητών. Οφείλουν, επίσης, να μοχθήσουν για τη δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος, που θα καλλιεργεί στους μαθητές το αίσθημα του «ανήκειν» στην εκπαιδευτική κοινότητα και της χωρίς όρους αποδοχής, ένα σχολικό περιβάλλον όπου όλοι οι μαθητές θα νιώθουν άνετα, ασφαλείς και προστατευμένοι, θα μπορούν να εκφράζονται χωρίς φόβο, θα είναι χαρούμενοι και δημιουργικοί. Με άλλα λόγια χρειαζόμαστε παιδαγωγικές πρακτικές που να επικεντρώνονται στη δίκαιη οργάνωση των κοινωνικών και εκπαιδευτικών θεμάτων. (ΟΕΦΕ, 2012)

Η πολιτεία χρειάζεται να δραστηριοποιείται δηλαδή να πάρει πρωτοβουλίες με σκοπό τον περιορισμό των ανισοτήτων και τη διασφάλιση της δημοκρατικής

λειτουργίας των θεσμών. Η συντήρηση και η προστασία της αξιοκρατίας, της ισονομίας και της ισότητας χρειάζεται να αποτελέσουν πρωταρχικό μέλημα των αρχών κάθε κράτους. Έτσι ώστε να πραγματοποιηθούν κοινωνικές αλλαγές. Οι Διεθνείς Οργανισμοί και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις μπορούν με τη δράση τους να αμβλύνουν την αρνητική εικόνα για το διαφορετικό. Οι εθελοντικές πρωτοβουλίες και η στήριξη των αδυνάτων θα προβούν αφενός στην ενημέρωση των πολιτών για την αξία της διαφορετικότητας και αφετέρου σε αυστηρότερη κριτική των ενεργειών της εκάστοτε κρατικής εξουσίας. Τα ΜΜΕ μπορούν να συμβάλλουν σε αυτή τη προσπάθεια με εκπαιδευτικά προγράμματα και εκπομπές για να καταστεί το διαφορετικό οικείο. Τέλος, οι πνευματικοί άνθρωποι με την δραστηριοποίησή τους σε τηλεοπτικά προγράμματα με σκοπό να αναδείξουν την ισότητα και την ανθρώπινη αξία μπορούν να έχουν κι αυτοί το ρόλο τους σε αυτή τη συλλογική προσπάθεια. Ο σεβασμός της διαφορετικότητας απαιτεί μία μακροχρόνια και επίμονη προσπάθεια ενημέρωσης των πολιτών, δεν αρκεί η προβολή ως ένα κοινωνικό αίτημα το οποίο αυτόματα θα αποδώσει καρπούς. (ΟΕΦΕ, 2012)

4. ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ Τ.Π.Ε ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες οι οποίες θα παρουσιαστούν παρακάτω επιλέχθηκε η Δημιουργική Γραφή αξιοποιώντας, συγχρόνως, και την χρήση των Τ.Π.Ε. Οι δραστηριότητες αφορούν κυρίως τα παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Η Δημιουργική Γραφή αποτελεί μία καινοτομία για το Αναλυτικό Πρόγραμμα, αναπτύσσει τη δημιουργικότητα των μαθητών, προκαλεί μία βαθμιαία εξοικείωση με τις συγγραφικές πρακτικές, αναπτύσσει την ατομική έκφραση, την απόλαυση της ανάγνωσης και την πνευματική περιπέτεια της Λογοτεχνίας. Ένα ακόμη, σημαντικό κίνητρο για τη χρήση της στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι ότι κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης δεν υπάρχει μία «σωστή» ή «λάθος» απάντηση, τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν ελεύθερα την άποψη τους χωρίς να τους διακατέχει το αίσθημα της αποτυχίας.

Για τη στήριξη και ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της «Δημιουργικής Γραφής» χρησιμοποιήθηκαν και οι Νέες Τεχνολογίες. Τα νέα εκπαιδευτικά εργαλεία καθώς και οι νέες δυνατότητες που προσφέρει η τεχνολογία επηρεάζουν άμεσα τον εκπαιδευτικό χώρο. Πιο συγκεκριμένα, εντάχθηκε στις δραστηριότητες η «ψηφιακή αφήγηση», σκοπός της είναι να προσεγγίσει και να διατηρήσει το ενδιαφέρον των παιδιών. Όπως αναφέρεται από εκπαιδευτικούς είναι πιο εύκολο να ανακαλέσουμε πληροφορίες όταν αυτές αποτελούν μέρος μίας ιστορίας και ειδικότερα όταν η ιστορία αυτή συσχετίζεται με ήδη υπάρχουσα γνώση και εμπειρία. Επιπλέον, η ψηφιακή αφήγηση αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την εξοικείωση των παιδιών με τα Τ.Π.Ε.

Τέλος, όσον αφορά το θέμα που επιλέχθηκε να θίξουν οι δραστηριότητες είναι η έννοια της διαφορετικότητας. Βασικό γνώρισμα για τα σύγχρονα σχολεία αποτελεί η διαφορετικότητα μέσα στις τάξεις τόσο στις μικρότερες όσο και στις μεγαλύτερες. Οι δραστηριότητες στοχεύουν στην ενημέρωση των παιδιών μέσα από μία εκπαιδευτική διαδικασία η οποία θα τους προβληματίσει. Θα τους δώσει το έναυσμα να συνειδητοποιήσουν ότι όλοι είμαστε διαφορετικοί αλλά ίσοι και ότι το διαφορετικό δεν κατακρίνεται.

5. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Οι παρακάτω δραστηριότητες της «Δημιουργικής Γραφής» και ψηφιακής αφήγησης αφορούν κυρίως την προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία. Το θέμα που έχουν στόχο να προβάλλουν είναι η έννοια της διαφορετικότητας. Τα λογοτεχνικά βιβλία τα οποία αξιοποιήθηκαν στις παρακάτω δραστηριότητες είναι : «Ωστε εγώ είμαι ο παράξενος E;!» της Μιχαήλ Σύρμω. Η δεύτερη έκδοση του βιβλίου πραγματοποιήθηκε το 2006 από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος. Η συγγραφέας γεννήθηκε το 1967 σε ένα χωριό των Τρικάλων. Σπούδασε Παιδαγωγικά και Βιολογία και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Σήμερα, εργάζεται στη Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και ζει στη Θεσσαλονίκη με την οικογένεια της. Το βιβλίο παρουσιάζει την έννοια της διαφορετικότητας μέσα από τη θαλάσσια ζωή και τη ποικιλία των ψαριών. Πιο συγκεκριμένα, επικεντρώνεται στις ιδιαιτερότητες που έχει ένας ιππόκαμπος και πως τον αντιμετωπίζουν τα άλλα ψάρια του βυθού. «Μα που ξανακούστηκε ένα ψάρι να κολυμπάει όρθιο! Να γεννάει αυγά κι ας είναι αρσενικό! Να έχει ουρίτσα μια μικρή χαριτωμένη στροφούλα! Ε, όχι. Τα υπόλοιπα ψάρια δεν θα το αφήσουν να περάσει έτσι. Αφού ο νεαρός ιππόκαμπος δε μοιάζει μαζί τους, δεν τον θέλουν στην παρέα τους. Όταν όμως ο ιππόκαμπος βρεθεί στην ανοιχτή θάλασσα τότε θα καταλάβει πως δεν είναι εκείνος το πιο παράξενο πλάσμα του κόσμου!»

«Ο Αληθινός Τρικεράτωψ φοβάται;», συγγραφέας του βιβλίου είναι ο Ηλιόπουλος Βαγγέλης. Η πρώτη έκδοση έγινε από τις εκδόσεις Πατάκη στην Αθήνα, το Νοέμβριο του 2015 και η δεύτερη εκτύπωση το Δεκέμβριο του 2015. Ο Βαγγέλης Ηλιόπουλος σπούδασε Παιδαγωγικά και Θεολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και εργάζεται ως εκπαιδευτικός. Έχει τιμηθεί με βραβεία και διακρίσεις και τα βιβλία του κυκλοφορούν μεταφρασμένα σε πολλές χώρες. Είναι δραστήριος, καθώς ασχολείται με τη προώθηση της Φιλαναγνωσίας με άρθρα του σε παιδαγωγικά περιοδικά, εισηγήσεις σε ημερίδες και βιωματικά εργαστήρια εκπαιδευτικών. Διδάσκει Δημιουργική Γραφή Παιδικής και Εφηβικής Λογοτεχνίας. Στο πλαίσιο του Ελληνικού Τμήματος της IBBY – Κύκλος Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου ίδρυσε και συντονίζει την ομάδα Ακτιβιστών Αναγνωστών. Το βιβλίο θίγει το θέμα της περιθωριοποίησης ενός παιδιού, του Πάρη, από τους συμμαθητές του. Ο λόγος είναι ότι δεν μπορεί να προφέρει καλά το -ρ-. Ο Πάρης έχει μία ιδιαιτερότητα η οποία δεν γίνεται εύκολα αποδεκτή από τα υπόλοιπα παιδιά και καταλήγει να δέχεται σχολικό

εκφοβισμό. Στο βιβλίο θα μάθουμε αν ο Πάρης κατάφερε να βρει τη δύναμη που χρειαζόταν για να σταματήσει το σχολικό εκφοβισμό και να βρει φίλους στη τάξη, φίλους που δεν τους ένοιαζε καθόλου αν δεν έλεγε το –ρ- .

Επιλέχθηκαν τα συγκεκριμένα βιβλία διότι ο τρόπος προσέγγισης της έννοιας της διαφορετικότητας είναι κατάλληλος για τα παιδιά της προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Στόχος είναι τα παιδιά να εντοπίσουν από μόνα τους την έννοια, τα συγκεκριμένα βιβλία συμβάλουν σε αυτό με τον τρόπο που παρουσιάζονται οι δύο ιστορίες .

1^η Δραστηριότητα:

- Ο/Η εκπαιδευτικός χρειάζεται το παραμύθι « Ώστε εγώ είμαι ο παράξενος ε;! της Μιχαήλ Σύρμω και το βίντεο με τη ψηφιακή αφήγηση. Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ενδεικτικά το βίντεο ψηφιακής αφήγησης που δημιουργήσα με βάση το συγκεκριμένο βιβλίο.

Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στα παιδιά ένα βίντεο ψηφιακής αφήγησης. Στο βίντεο γίνεται η αφήγηση του βιβλίου « Ώστε εγώ είμαι ο παράξενος ε;!» όμως χωρίς το τέλος του, λέγοντας στα παιδιά ότι δεν το γνωρίζουμε. Στη συνέχεια, συζητάει μαζί τους για τον ήρωα και την ιστορία, θέτει ερωτήματα: «Ποιος είναι ο ήρωας μας;», «Ποιους άλλους ήρωες έχουμε στην ιστορία;», « Ποιες είναι οι σχέσεις τους;», « Τι συμβαίνει στο σημείο της ιστορίας που έχουμε φτάσει;», « Ποιο είναι το πρόβλημα του ήρωα;», «Τι νομίζετε ότι θα γίνει μετά;», «Τι θα κάνει ο ήρωας;» , «Πως θα τελειώσει η ιστορία;». Ο εκπαιδευτικός , επικεντρώνεται στα συναισθήματα του πρωταγωνιστή, σε αυτά που νιώθει γιατί διαφέρει από τα άλλα ψάρια της θάλασσας. Στη συνέχεια, ενθαρρύνει τα παιδιά να τα επισημάνουν και σύμφωνα με αυτά να δώσουν το δικό τους τέλος, ένα διαφορετικό τέλος με μία ζωγραφιά που θα αποτυπώνει . Αυτό θα μπορούσε να γίνει είτε ομαδικά είτε ατομικά. Επίσης, τους βοηθάει να καταλάβουν τη δομή της ιστορίας, δηλαδή, την αρχή, τη μέση και το τέλος. Εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία αναλύονται οι ζωγραφιές και επισημαίνονται ποιες ήταν αυτές με ευχάριστο τέλος, ποιες με δυσάρεστο, σε ποιες λύθηκε το πρόβλημα του ήρωα και ποιες μας προκάλεσαν έκπληξη με την εξέλιξη

τους. Στην δραστηριότητα αυτή, θα μπορούσαμε να εντάξουμε ως εναλλακτική δραστηριότητα και τη δημιουργία ενός βίντεο με τις ζωγραφίες των παιδιών και στο οποίο θα διηγούνται το δικό τους τέλος για τον ήρωα.

Τι πετυχαίνουμε:

Τα παιδιά:

- ✓ Να συζητήσουν το πρόβλημα του ήρωα επειδή είναι διαφορετικός , όπως αυτό προκύπτει από το βιβλίο, και να προβληματιστούν τα ίδια τα παιδιά.
- ✓ Να εξασκηθούν στην αφήγηση, παρουσιάζοντας το δικό τους τέλος μέσα από την εικονογράφηση που έχουν δημιουργήσει.
- ✓ Να συνεργάζονται και να συναποφασίζουν σε μικρές ομάδες σχετικά με την ανάπτυξη και το τέλος της ιστορίας. Εφόσον η δραστηριότητα πραγματοποιηθεί στα ομαδικά πλαίσια.
- ✓ Να εξοικειωθούν τα παιδιά με τις Σύγχρονες Τεχνολογίες και να τις εντάξουν στη καθημερινότητά τους.
- ✓ Να μάθουν τα παιδιά κάνουν σωστή χρήση των τεχνολογικών μέσων, να τα αξιοποιούν στις εκπαιδευτικές τους δραστηριότητες.
- ✓ Τα παιδιά να γνωρίσουν ένα εναλλακτικό τρόπο της αφήγησης, τη ψηφιακή αφήγηση και τα διδαχτικά οφέλη της.

2^η Δραστηριότητα:

- Χρειαζόμαστε το βιβλίο « Ο Αληθινός Τρικεράτωψ φοβάται;» του Βαγγέλη Ηλιόπουλου και εικονογραφημένες καρτέλες.

Ο εκπαιδευτικός διαβάσει στα παιδιά την ιστορία. Έπειτα, παρουσιάζει ένα αριθμό από καρτέλες στις οποίες αναγράφονται φράσεις και προτάσεις της ιστορίας, εάν η δραστηριότητα αφορά παιδιά πρωτοσχολικής ηλικίας. Απεικονίζονται αντίστοιχες σκηνές, εάν η δραστηριότητα πραγματοποιηθεί στις τάξεις του νηπιαγωγείου. Ο εκπαιδευτικός φροντίζει οι καρτέλες να αφορούν σημεία του βιβλίου στα οποία θίγεται η ιδιαιτερότητα του χαρακτήρα και η αντιμετώπιση που δέχεται. Στη συνέχεια, χωρίζει τα παιδιά σε ομάδες, ανακατεύει τις καρτέλες και ζητάει από τη κάθε ομάδα να δημιουργήσει μία δική της λογική ιστορία με τις καρτέλες. Όλες οι ομάδες έχουν τις ίδιες καρτέλες όμως δημιουργούνται διαφορετικές ιστορίες. Τα παιδιά συζητούν μεταξύ τους και

καταλήγουν σε μία δική τους ιστορία. Τέλος, η κάθε ομάδα παρουσιάζει τη δική της ιστορία και εξηγεί στα υπόλοιπα παιδιά τη διαδικασία με την οποία σκέφτηκε. Επίσης, ζητάει από τα παιδιά να συζητήσουν για τον προβληματισμό του ήρωα και πώς τον εισήγαγαν στη δική τους ιστορία. Η δραστηριότητα αυτή θα μπορούσε να ενισχυθεί με τη δραματοποίηση της καθεμίας ιστορίας. Έπειτα, ο εκπαιδευτικός να βιντεοσκοπήσει τη κάθε ιστορία και να δημιουργηθεί ένα βίντεο το οποίο θα μπορεί να έχει κάθε παιδί.

Τι πετυχαίνεται;

Τα παιδιά:

- ✓ Να παίρνουν το λόγο για να διηγούνται/αφηγούνται.
- ✓ Να κατανοήσουν γενικά στοιχεία από τη σχέση προφορικού-γραπτού λόγου.
- ✓ Να κατανοήσουν τη σημασία της ομαδικής εργασίας και από της κοινού ανακάλυψης.
- ✓ Να αναπτύξουν ικανότητες συνεργασίας.
- ✓ Να μάθουν να ακολουθούν γεγονότα και να δημιουργούν μία ιστορία με αρχή, μέση και τέλος.
- ✓ Να μάθουν να αξιοποιούν τα Τ.Π.Ε στα πλαίσια του σχολείου.

3^η Δραστηριότητα:

- Χρειαζόμαστε τα βιβλία « Ώστε εγώ είμαι ο παράξενος ε;!» της Μιχαήλ Σύρμω και το «Ο Αληθινός Τρικεράτωψ φοβάται;» του Βαγγέλη Ηλιόπουλου, χαρτόνια, χαρτιά Α4, μολύβια, μογιές.

Τα παιδιά, εφόσον γνωρίζουν και τις δύο ιστορίες των βιβλίων, επιλέγουν ορισμένους ήρωες. Ο παιδαγωγός συζητάει μαζί τους για τα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα, την ηλικία, την εμφάνιση τους. Σε αυτό το σημείο μπορεί να προβάλει τα αρνητικά συναισθήματα που νιώθουν ,και στα δύο βιβλία, οι ήρωες επειδή έχουν κάτι διαφορετικό. Με αυτό τον τρόπο διατυπώνεται και μπορεί να αναλυθεί στα παιδιά η έννοια της διαφορετικότητας. Επιπλέον, ζητάει από τα παιδιά να του αιτιολογήσουν τα χαρακτηριστικά που έχουν αποδώσει, τους

ενθαρρύνει για τον εμπλουτισμό του προφορικού τους λόγου, να κάνουν χρήση επιθέτων. Στη συνέχεια, βοηθάει τα παιδιά να κατασκευάσουν τις ταυτότητες των ηρώων. Αρχικά, κόβουν τα χαρτόνια και η φωτογραφία του ήρωα μπορεί να αποδοθεί είτε με κολάζ είτε να τη ζωγραφίσουν τα ίδια. Έπειτα, καλούνται να γράψουν τα στοιχεία των ηρώων, εδώ ο/η εκπαιδευτικός χρειάζεται να προσφέρει μία πιο εντατική βοήθεια ιδιαίτερα αν η δραστηριότητα αφορά τα παιδιά προσχολικής ηλικίας τα οποία πιθανόν να δυσκολεύονται ακόμα στη γραφή. Για την εξέλιξη της δραστηριότητας, θα μπορούσαμε να καλέσουμε τα παιδιά να υποδυθούν τον ήρωα που επέλεξαν. Επίσης, να δημιουργήσουν τη δική τους ταυτότητα υιοθετώντας χαρακτηριστικά από τους ήρωες των βιβλίων. Για την ένταξη των Σύγχρονων Τεχνολογιών στη συγκεκριμένη δραστηριότητα, οι ταυτότητες θα μπορούσαν να κατασκευαστούν και ηλεκτρονικά σε συνεργασία εκπαιδευτικού και μαθητή.

Τι πετυχαίνεται;

Τα παιδιά:

- ✓ Να συζητήσουν την έννοια της διαφορετικότητας μέσα από τον προβληματισμό των ηρώων.
- ✓ Να κάνουν υποθέσεις (π.χ. τι θα γινόταν αν ο κεντρικός ήρωας έπραττε διαφορετικά;)
- ✓ Τα παιδιά ασκούνται στο να κατανοούν τα γεγονότα , να αναγνωρίζουν τους ήρωες της κάθε ιστορίας και τα επακόλουθα των πράξεών τους.
- ✓ Να εκφράσουν προφορικά τις ιδέες και τις απόψεις τους.
- ✓ Να βελτιώσουν και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιο στον προφορικό τους λόγο.
- ✓ Να καλλιεργήσουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα τους
- ✓ Να αντιληφθούν τα γεγονότα από μία διαφορετική οπτική ,αυτή των ηρώων.
- ✓ Να εξοικειωθούν και να μάθουν να χρησιμοποιούν τα Τ.Π.Ε

4^η Δραστηριότητα:

- Χρησιμοποιείται το βιβλίο «Ωστε εγώ είμαι ο παράξενος ε;!» της Μιχαήλ Σύρμω.

Ο εκπαιδευτικός αφηγείται στα παιδιά το βιβλίο και συζητάει για τους ήρωες του, ποιοι είναι, τι κάνουν μέσα στην ιστορία, ποιος ήρωας τους αρέσει περισσότερο και να το αιτιολογήσουν. Έπειτα, ζητάει από τα παιδιά να αφηγηθούν την ίδια ιστορία όμως μέσα από τα μάτια κάποιου από τους χαρακτήρες της. Κάθε παιδί αφηγείται από την πλευρά ενός διαφορετικού χαρακτήρα. Καλεί τα παιδιά να έρθουν στη θέση όλων των ηρώων ώστε να προβληθεί ο προβληματισμός της έννοιας του διαφορετικού. Επισημαίνονται τόσο τα συναισθήματα και ο προβληματισμός του ήρωα ο οποίος αισθάνεται «διαφορετικός» όσο και οι σκέψεις, οι απόψεις και η αντιμετώπιση των άλλων ηρώων. Για την παρότρυνση τους μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε εκφράσεις όπως: « Εάν εσύ ήσουν ο ιππόκαμπος τι θα μας έλεγες;». Εναλλακτικά, για την εξέλιξη της δραστηριότητας θα μπορούσε ο παιδαγωγός να χωρίσει τα παιδιά σε μικρές ομάδες. Κάθε ομάδα να επιλέξει κάποιον από τους ήρωες. Ξεχωριστά η κάθε ομάδα πηγαίνει στη γωνιά του υπολογιστή και με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού ζωγραφίζουν τον χαρακτήρα του βιβλίου που επέλεξαν σε ένα πρόγραμμα ζωγραφικής του υπολογιστή. Επίσης, μπορούν να γράψουν τα συναισθήματα και τους προβληματισμούς που έχει ο κάθε ήρωας. Έπειτα, συγκεντρώνει ο εκπαιδευτικός τις ηλεκτρονικές ζωγραφιές και δημιουργεί ένα βίντεο με αυτές, συνοδευόμενο από ηχογραφημένη αφήγηση των παιδιών με σχετικές πληροφορίες (σκέψεις, συναισθήματα, προβληματισμούς) για το κάθε χαρακτήρα.

Τι πετυχαίνεται;

Τα παιδιά:

- ✓ Να αιτιολογούν τις απόψεις, τις επιλογές τους και τις πράξεις τους.
- ✓ Εξοικειώνονται με την ακρόαση ανάγνωσης βιβλίων από τον/την εκπαιδευτικό.
- ✓ Να παρεμβαίνουν κατά την ανάγνωση του κειμένου, κάνοντας υποθέσεις για τη συνέχεια και το τέλος της ιστορίας και σχόλια για τους χαρακτήρες κ.τ.λ.
- ✓ Να αντιληφθούν τα παιδιά την «έννοια» του διαφορετικού και πως να το διαχειρίζονται στη καθημερινότητα τους.
- ✓ Να συνθέσουν μία ιστορία με ή χωρίς καθοδήγηση και περιορισμούς.
- ✓ Να αναλάβουν αντικρουόμενους ρόλους και να βιώσουν τα γεγονότα από άλλη οπτική.
- ✓ Να αναγνωρίσουν την έννοια της διαφορετικότητας και να προβληματιστούν.

- ✓ Να σκεφτούν τους λόγους που οι «ήρωες» συμπεριφέρονται κάθε φορά με συγκεκριμένο τρόπο.
- ✓ Να εξοικειωθούν με τη χρήση των Τ.Π.Ε
- ✓ Να γνωρίσουν δημιουργικά προγράμματα του υπολογιστή.
- ✓ Να γνωρίσουν την ψηφιακή αφήγηση, πως τη δημιουργούμε.

5^η Δραστηριότητα:

- Χρειαζόμαστε τα παιδικά βιβλία « Ωστε εγώ είμαι ο παράξενος ε;!» της Μιχαήλ Σύρμω και το «Ο Αληθινός Τρικεράτωψ φοβάται;» του Βαγγέλη Ηλιόπουλου. Επίσης υλικά από το θεατρικό παιχνίδι για να προσαρμόσουμε τη τάξη σε κατάλληλο σκηνικό.

Μέσα στη τάξη έχουν διαβαστεί και τα δύο βιβλία. Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες και μιλούν για τους ήρωες που τους εντυπωσίασαν από τα δύο βιβλία. Επιλέγουν έναν από αυτούς ο οποίος θα είναι ο κεντρικός χαρακτήρας, τα δευτερεύοντα πρόσωπα της ιστορίας αλλά και τη σχέση τους με τον κεντρικό ήρωα. Στα συγκεκριμένα βιβλία καλό θα ήταν να προβληθεί η αντιμετώπιση των δευτερευόντων προσώπων προς τα κεντρικά, πως συμπεριφέρονται στο διαφορετικό. Στη συνέχεια, επιλέγουν τον χώρο, τον χρόνο και τα υλικά με τα οποία θα διαδραματιστεί η ιστορία. Τέλος, τοποθετούν τα πρόσωπα της ιστορίας στους αντίστοιχους χώρους- τόπους, απαριθμούν τις πράξεις των ηρώων και τις αφηγούνται στην τάξη. Για να εξελίξουμε τη δραστηριότητα θα μπορούσαμε να αναπαραστήσουν τα παιδιά σκηνές από τα βιβλία, με αφήγηση από τα παιδιά στα σημεία που είναι απαραίτητη. Να τα βιντεοσκοπήσουμε και να φτιάξουμε ένα βίντεο το οποίο θα μπορούν να το δουν γονείς και παιδιά.

Τι πετυχαίνεται;

Τα παιδιά:

- ✓ Να επιλέγουν ρόλους και να εμπλέκονται σε συμβολικό παιχνίδι.
- ✓ Μέσα από τους ρόλους να εκφράσουν τα συναισθήματα των ηρώων από τα βιβλία

- ✓ Να προβληματιστούν για τα συναισθήματα και τις επιθυμίες των άλλων.
- ✓ Να διακρίνουν και να αντιληφθούν την έννοια της διαφορετικότητας μέσα από τις ιστορίες των βιβλίων.
- ✓ Να μάθουν να συνθέτουν και να αφηγούνται μία ιστορία
- ✓ Να τηρούν τη διαδοχική σειρά των γεγονότων χρησιμοποιώντας λέξεις όπως «πρώτα», «ύστερα», «μετά από αυτό», «στο τέλος»
- ✓ Να εκφράζουν τις απόψεις τους και τα συναισθήματα και τις σκέψεις του ήρωα αναφερόμενοι σε μία συγκεκριμένη στιγμή της ιστορίας.
- ✓ Να εισάγουν την χρήση των Τ.Π.Ε στη καθημερινότητα τους και στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Οι παραπάνω δραστηριότητες συνδυάζουν τη Δημιουργική Γραφή με τα Τ.Π.Ε. Ο συνδυασμός αυτός στοχεύει σε μία διδασκαλία η οποία θα κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών. Η διδακτική αυτή προσέγγιση παρουσιάζει την έννοια της διαφορετικότητας και την αντιμετώπιση που δέχονται τα άτομα τα οποία έχουν κάποια ιδιαιτερότητα. Αυτό επιτυγχάνεται με τη βοήθεια των χαρακτήρων από τα δύο λογοτεχνικά βιβλία που έχουν αναφερθεί. Οι δραστηριότητες βοηθούν τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με τους δύο βασικούς χαρακτήρες των βιβλίων οι οποίοι έχουν ιδιαιτερότητες, ξεφεύγουν από τα συνηθισμένα γι αυτό και απομονώνονται από τους γύρους τους, όμως και οι δύο καταφέρνουν να το διαχειριστούν. Τα παιδιά προβληματίζονται και ταυτίζονται με τους χαρακτήρες με αποτέλεσμα να εμπιστεύονται στην έννοια της διαφορετικότητας και πώς να τη διαχειρίζονται, δεν μένουν σε μία επιφανειακή προσέγγιση.

Σχετικά με τη Δημιουργική Γραφή, καταφέρνει να ενεργοποιήσει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών, να αισθανθούν ελευθερία ως προς την έκφραση των συναισθημάτων και των απόψεων τους. Μέσα από τις δραστηριότητες της Δημιουργικής Γραφής καλλιεργείται ο προφορικός λόγος και εμπλουτίζεται το λεξιλόγιο. Τα Τ.Π.Ε και ειδικότερα η ψηφιακή αφήγηση ,πέρα από το γεγονός ότι διατηρούν την προσοχή των μαθητών, η εκπαιδευτική διαδικασία ανταποκρίνεται στα δεδομένα της σύγχρονης εποχής. Οι δραστηριότητες αποκτούν παιγνιώδη πλευρά. Τα παιδιά καταφέρνουν να γνωρίσουν τον υπολογιστή και τη χρησιμότητα του τόσο για την αξιοποίηση του στη καθημερινότητα τους όσο και για την εκπαιδευτική του

χρήση. Η ψηφιακή αφήγηση εμπεριέχει εικόνα και λόγο γεγονός που διατηρεί τη προσοχή των παιδιών και αντιλαμβάνονται καλύτερα το περιεχόμενό της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ:

Dawson, P. (2005). *Creative Writing and the New Humanities* .London and New York: Rutledge

Harper, G. and Kroll, J. (2008). “Creative Writing in the University” In G. Harper & J.Kroll (Eds) , *Creative Writing Studies*. Clevedon –Buffalo-Toronto: Multilingual Matters LTD, pp.1-9

Holland, M. (2005) . Using quilts and quilt picture books to celebrate diversity with young children. *Early Childhood Educational Journal* , 32:4, 243- 247.

Jean Jean, M.F & Massonet, J. (2001). *Pratiques de l' oral en maternelle* Paris: Retz.

Morley, D. (2007). *The Cambridge Introduction to Creative Writing* . Cambridge: Cambridge University Press.

Myers, D. (2006) *The Elephants Teach: Creative Writing Since 1880*, Chicago: University of Chicago Press.

Nkomo, S. M. & Cox, T. (1996) . Diverse identities in organizations . In S.R. Clegg, C. Hardy, & W.R Nord (Eds.) , *Handbook of organization studies*. London: Sage, pp 338-356

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ:

Ανατολική Σύμπραξη (χ.χ) Διαθέσιμο στο <http://anatolikisympraxi.gr/wp-content/uploads/2012/11/DIAFORETIKOTHTA.pdf> (τελευταία ανάκτηση 10-5-2017)

Αντωνοπούλου, Ν., (2011). Στερεοτυπικές και προκαταληπτικές συμπεριφορές των εκπαιδευτικών σε γηγενείς μαθητές και μαθητές πολιτισμικά διαφορετικών

ομάδων.(Ανέκδοτη Διπλωματική Εργασία) Πάτρα : Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής εκπαίδευσης , Πανεπιστήμιο Πατρών

Αραμπατζή, Ζ., (2013) Διαφορετικότητα και διαχείρισή της στη σχολική τάξη
Διαθέσιμο στο http://www.plogos.gr/TEYXH/2013_1_pdf/4arabatzi.pdf (τελευταία
ανάκτηση 10-5-2017)

Βακάλη, Α., Ζωγράφου- Τσαντάκη, Μ. & Κωτόπουλος, Τ. (2013). Η Δημιουργική
Γραφή στο Νηπιαγωγείο. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο Α.Ε.

Γκανάτσιου Γ., (2010) «...Εμένα ' αρέσουν μόνο τα ασπράκια» απόψεις παιδιών
προσχολικής ηλικίας για τη διαφορετικότητα μέσα από την ανάγνωση παιδιών
εικονογραφημένων βιβλίων (Ανέκδοτη Διπλωματική Εργασία) Βόλος: Τμήμα
προσχολικής εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (ΔΕΠΠΣ)
ΦΕΚ 1376/18-10-2001.

Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας (χ.χ) Διαθέσιμο στο
<https://www.epe.org.gr/meleth/final/MEP2006-3.pdf> (τελευταία ανάκτηση 3-5-2017)

Ιορδανίδης, Ν. (2016) Κατασκευή κλίμακας αξιολόγησης των ψηφιακών ιστοριών
για τη διδασκαλία των Μαθηματικών (Ανέκδοτη Πτυχιακή Εργασία) . Φλώρινα:
Παιδαγωγική Σχολή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

ΚΑΠΑ RESEARCH - UNICEF (2001) Διακρίσεις, ρατσισμός, ξеноφοβία και
ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα - Αποτελέσματα έρευνας, Αθήνα. Ανακτήθηκε στις
27 Μαΐου, 2017 από το διαδίκτυο <http://kaparesearch.com/index.php?lang=el>

Καραγιάννης, Σ. (2010). « Η Δημιουργική Γραφή ως καινοτόμος δράση στο σχολείο:
όψεις» Ημερίδα «Καινοτομίες και κριτική σκέψη: αναζητώντας πρακτικές για τη
σχολική τάξη», (27 Φεβρουαρίου2010), ΥΠ.Δ.Β.Μ.Θ.-Ελληνοαμερικανικό
Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κολλέγιο Αθηνών Κολλέγιο Ψυχικού.

Καρακίτσιος, Α. (2011). «Φιλαναγνωσία...Φανατική συνήθεια». Στο Αρτζανίδου Ε.,
Γούλης Δ., Καρακίτσιος Α.(επιμ.) *Παιχνίδια φιλαναγνωσίας και αναγνωστικές
εμπυνώσεις*. Αθήνα: Gutenberg, 19-54.

Καρακίτσιος, Α. (2012). «Δημιουργική Γραφή: μια άλλη προσέγγιση της λογοτεχνίας ή η επιστροφή της Ρητορικής;» Κείμενα 15. Διαθέσιμο στο <http://keimena.ece.uth.gr/main/t15/02-karakitsios.pdf> (τελευταία ανάκτηση 30-4-2017)

Καρακόστα Α., (2016) Το στίγμα της Διαφορετικότητας . Διαθέσιμο στο <http://www.maxmag.gr/psychologia/stigma-tis-diaforetikotitas/> (τελευταία ανάκτηση 4-5-2017)

Κόμης, Β. (2001). Διδακτική της Πληροφορικής. Πάτρα: ΕΑΠ.

Κουζέλη, Α. (2015) Εργαστήρια Δημιουργικής Γραφής. Διαθέσιμο στο <http://www.tovima.gr/books-ideas/article/?aid=742810> (τελευταία ανάκτηση 29-4-2017)

Κωτόπουλος, Η. Τ. (2012), Η «νομιμοποίηση» της Δημιουργικής Γραφής, Κείμενα 15. Διαθέσιμο στο <http://keimena.ece.uth.gr/main/t15/03-kotopoulos.pdf> (τελευταία ανάκτηση 30-4-2017)

Μούλα, Ε. (2012). «Αναζητώντας τη δημιουργικότητα στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση: Ο επαναπροσδιορισμός της δημιουργικής «γραφής» στην μεταμοντέρνα πραγματικότητα και την «ψηφιακή» εκπαιδευτική τάξη πραγμάτων» κείμενα 15, ανακτήθηκε Απρίλιος 29, 2017, από το διαδίκτυο: <http://keimena.ece.uth.gr/main/t15/04-moula.pdf>

Μπράτιτσης, Θ., (2015) Επισκόπηση του πεδίου των ΤΠΕ. Σχέση με την Εκπαίδευση. Διαθέσιμο στο <https://eclass.uowm.gr/modules/document/file.php/NURED281/enotita1.pdf> (τελευταία ανάκτηση 3-5-2017)

Ντιούδη, Α., (2012) . *Η ιστορία της Δημιουργικής Γραφής. Πράξη και Διδασκαλία στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα μέχρι το 2011* (Ανέκδοτη Διπλωματική Εργασία). Φλώρινα : Παιδαγωγική Σχολή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας).

ΟΕΦΕ, 2012 Διαθέσιμο στο file:///C:/Users/maria/Downloads/03180700_g_gp_nea_a.pdf (τελευταία ανάκτηση 11-5-2017)

Ράπτης Α., Ράπτη Α., Πληροφορική και Εκπαίδευση, Α. Ράπτη, 1999.

Σεραφείμ, Κ., Φεσάκης, Γ., 2010. Εκπαιδευτικές εφαρμογές ψηφιακής αφήγησης : Διδακτική προσέγγιση για το Νηπιαγωγείο. Στο Πρακτικά του 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή « Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση» Κόρινθος, 521-528.

Συμεωνίδης, Χ. « Διαφορετικότητα» , ανακτήθηκε Μάιος 3, 2017 , από το διαδίκτυο: http://users.sch.gr/simeonidis/EIDIKH_AGQGH/diaforetikothta.pdf

Τζαβάρα, Α., Κόμης Β., (2003). Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση των μελλοντικών νηπιαγωγών : παραδείγματα σχεδίασης και υλοποίησης διαθεματικών δραστηριοτήτων. Στο Πρακτικά του 2ου Συνεδρίου « ΤΠΕ στην εκπαίδευση» Σύρος, 258-268.

ΥΠΕΠΘ, (2003). Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Πληροφορικής. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Νοέμβριος 2003, Διαθέσιμο στο www.pischools.gr/programs/depps (τελευταία ανάκτηση 15-5-2017)

Φιλιππούλου, Ε. (2013). Η Δημιουργική Γραφή στην Ελλάδα: 2012- 2013 (Ανέκδοτη Πτυχιακή Εργασία). Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας .

Χαρούπιας, Α., (χ.χ) Η ισότιμη συνεκπαίδευση (inclusion) Διαθέσιμο στο http://imm.demokritos.gr/epeaek/library_attach/20041261621220.charoupiasp2-1.pdf (τελευταία ανάκτηση 7-5-2017)

Χατζηγιάννογλου Θ., (χ.χ) Η αξιοποίηση της ψηφιακής αφήγησης στην εκπαίδευση Διαθέσιμο στο <http://www.horizonsfrancophones.pasykaga.gr/journal/article/2014/7/psifiaki-afigisi> (τελευταία ανάκτηση 2-5-2017)

